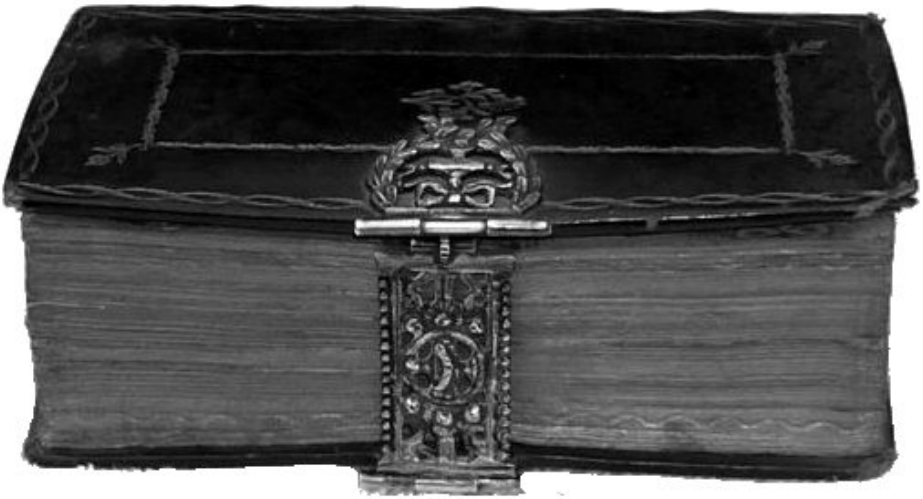

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

- Voorzitter: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, Vlieterweg 108, 3925 GD Scherpenzeel
tel. 033 – 2778813 e-mail: voorzitter@amersfoorteo.ngv.nl
- Secretaris: vacature
- Penningmeester: dhr. drs. Th.H. van Veen, Poortersdreef 1, 3824 DL Amersfoort
tel. 033 – 4726015 e-mail: penningmeester@amersfoorteo.ngv.nl
- Public Relations: vacature
- Lid: dhr. ir. P. van Zuylen, Couwenhoven 9064, 3703 GE Zeist
tel. 030 – 6962658 e-mail: peter.van.zuijlen@gmail.com
- Lid: dhr. C.M. van Rooij, Klarinetpad 21, 3822 CS Amersfoort
tel. 033 – 4330069 e-mail: c.m.vanrooij@hccnet.nl

Afdelingsafgevaardigden

- Afgevaardigde: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, voornoemd
- Plaatsvervanger: dhr. H. Hooijer, Dorresteinseweg 112, 3817 GD Amersfoort
tel. 033 – 4632621 e-mail: heimen.h.a@gmail.com

- Bibliotheek** dhr. G.G.M. van der Kroon, Bohemen 53, 3831 ER Leusden
tel. 033 – 4942496 e-mail: gvanderkroon@kpnplanet.nl

- Coördinator Afdelingsledenservice van de Contactdienst (CALs)** vacature

Lezingen en Activiteiten

- Coördinator: dhr. ir. P. van Zuylen, voornoemd

Periodiek

- Hoofdredacteur: vacature
- Redactieadres: redactie@amersfoorteo.ngv.nl
- Eindredacteur: dhr. dr. J.S. Kaastra, Montessorilaan 23, 3706 TB Zeist
tel. 030 – 6962934
- Redacteurs: dhr. dr. J.S. Kaastra, voornoemd
dhr. M. van de Krol, Marterhoeve 20, 3831 TA Leusden
tel. 033 – 4945110
mw. A.M. Sjamaar, Burg. De Widtstraat 5-30, 3811 LW Amersfoort
tel. 033 – 4722225
dhr. drs. Th.H. van Veen, voornoemd
- Verzending: mw. H.S.H. Koning-van Dalen, Watergentiaan 6, 3824 GL Amersfoort
tel. 033 – 4570105
- PR-ondersteuning** mw. A.M. Peterse-Schoots, De Oude Grutmolen 17, 3824 XE Amersfoort
tel. 033 – 4553161 e-mail: peterse.schoots@live.nl
mw. F.E.F. Schuitemaker-Frankefort, Zaagmolenhof 13, 3833 KT Leusden
tel. 033 – 4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl

- Website** <http://amersfoorteo.ngv.nl>

- Twitter** www.twitter.com/NGV_AFT

- Facebook** NGV Amersfoort

Omslag: Kerkboek van de familie Teves met zilveren krap. Zie blz. 98.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

*Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Amersfoort en Omstreken
opgericht 18 december 1971*

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 650.

Jaargang 21

september 2012

nummer 3

Ten geleide

Een nieuw seizoen ligt weer voor ons, met boeiende lezingen en tal van andere activiteiten. Naast de gebruikelijke rubrieken treft u ook een boeiend verhaal over een kerkboek aan, met de bijbehorende genealogie van de familie Teves, eigenaar van het kerkboek. Dit verhaal is des te meer opmerkelijk, omdat het de laatste bijdrage is van ons trouwe lid Anje Bousema-Valkema (* 15-4-1933, + 12-7-2012). Zij overleed slechts korte tijd na haar man, tot voor kort onze hoofdredacteur Henk Bousema (* 1-6-1931, + 15-5-2012). Wij gedenken beiden in dankbaarheid.

Verder hebben we weer een aantal bijdragen met als thema “Mijn overgrootouder”, en een leerzaam verhaal over social media. Wij zijn nu bijna door ons stuwmeer aan artikelen heen, dus zend ons gerust nieuwe bijdragen.

In het volgende nummer ook een nieuw thema: “bekende personen uit de regio”. Als u op http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_Amersfoorters kijkt vindt u meer dan 100 bekende Amersfoorters van vroeger en nu, van politici tot sporters. Maar de naam Scheltus komt er niet in voor terwijl er toch een singel en een huis naar hem vernoemd zijn. Bekend is dus betrekkelijk. Heeft u een bekende dominee uit Garderen in uw stamboom of woont u in Zeist in een straat, die naar een wethouder is vernoemd of . . . Kortom of het nu gaat over Oldenbarnevelt uit Amersfoort of over Adelinde Cornelissen uit Nijkerk, als u ook iets over de stamboom van deze mensen weet is, is ieder verhaal welkom.

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari, april en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 december 2012 inleveren

Voor nadere instructies zie onze webpagina <http://amersfoorteo.ngv.nl>

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 7,- per jaar te storten op postrekening 2666378 ten name van Penningmeester NGV afdeling Amersfoort en Omstreken onder vermelding van ‘abonnement periodiek’.

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling en van de HCC! werkgroep Amersfoort vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**het Kerkelijk Centrum De Brug,
Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is 's middags open vanaf 13.00 uur en 's avonds vanaf 19.00 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-medewerkers van onze afdeling verzorgen een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld.

Voor alle duidelijkheid hebben wij bij de aanhef van elke activiteit (met datum, onderwerp en spreker) rechtsboven aangegeven waar die activiteit plaatsvindt en daarachter de organiserende instantie. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium nader ingevuld kunnen worden, verdient het ook aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>
- <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Donderdag 13 september 2012	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Zaterdag 22 september 2012	NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Aula van de dependance van het Corderius College, J.P. Sweelinckstraat 4, 3816 PB Amersfoort	
Onderwerp	Computergenealogie	

Wie belangstelling heeft voor het gebruik van de computer bij zijn hobby is welkom op deze werkmiddag. Er zullen verschillende pc's met genealogieprogramma's aanwezig zijn. Zo zijn er onder andere vertegenwoordigers van de genealogische programma's Gens-DataPro, Aldfaer en PRO-GEN aanwezig die u deskundig kunnen bijstaan en adviseren. Deze bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogische programma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen. Het is een inloopmiddag, dus u hoeft niet speciaal om 14.00 uur aanwezig te zijn.

Let op de afwijkende locatie! Parkeren kan op het terrein van de school, ingang school oprijden (tussen de hagen door) en dan rechtsaf. Draadloos internet is aanwezig en bruikbaar. Er worden tafels geregeld, zodat de ambiance vergelijkbaar is met die in “De Brug”.

Datum Donderdag 11 oktober 2012 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Donderdag 18 oktober 2012 **De Brug NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Vrouwen in het leger van Napoleon
Inleider de heer Bas Lems

Het leger, zeker in het verleden, lijkt een mannenzaak. Niets is echter minder waar: ook vrouwen speelden een rol in de krijgsmacht. In deze lezing ligt het accent op de Franse Tijd (1795–1815), inclusief de Slag bij Waterloo. Vrouwen trokken met het leger mee als blanchisseuse of vivandière. Sommige vrouwen hebben zelfs meegevochten, zo gaan althans de verhalen. Wat is er van deze vrouwen terug te vinden in de archieven? Over dit onderwerp is zeer weinig literatuur verschenen, de spreker baseert zijn verhaal zodoende voor een groot deel op eigen archiefonderzoek.

Waarschijnlijk meer dan 35.000 Nederlandse mannen (en ook vrouwen) hebben deel uitgemaakt van het leger van Napoleon, waarmee hier wordt bedoeld de Nederlandse strijdkrachten in de periode 1795–1813.

Lange tijd heeft het misverstand bestaan dat over militairen uit die tijd in Nederlandse archieven weinig te vinden zou zijn. Recent onderzoek heeft echter aangetoond dat de archieven hier te lande wel degelijk (verborgen) bronnen herbergen die relevante persoonsinformatie over de Nederlandse militairen bevatten.

Datum Donderdag 8 november 2012 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 13 november 2012 **De Brug NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Eerst ledenvergadering, daarna lezing “Opa Kas”
Inleider de heer Dick van den Bergh

De agenda voor deze afdelingsledenvergadering en het verslag van de vorige zijn te zijner tijd te vinden op internet <http://amersfoorteo.ngv.nl>. De agenda en de bijlagen liggen vóór aanvang van de vergadering eveneens ter inzage en er zijn ook meerdere exemplaren beschikbaar.

Datum Donderdag 13 december 2012 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Donderdag 13 december 2012
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Het telen en roken van tabak
Inleider de heer Theo Gerritsen

De Brug NGV

Korte inhoud: De reis van Columbus naar het eiland Guan. Geschiedenis van de Spaanse koning Ferdinand en Isabella. Het telen van tabak in Nederland.

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.

HCC!genealogie, werkgroep Veenendaal – Elke vierde maandag van de maand in de Christelijke Scholengemeenschap, Sportlaan 11-13, 3905 AD in Veenendaal. Aanvang: 20.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-websites <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl> en <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>.

Activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite

Het thema van de lezingen van de OVF in het seizoen 2012–2013 is *De Oranjes en de regio*. De eerste lezing gaat over Johan van Oldenbarnevelt (1547–1619) en Oranje. De lezing zal worden gegeven door Bart Wiekart en is een samenwerking met de Stichting Johan van Oldenbarnevelt Comité. Dinsdag 25 september 2012. Locatie Museum Flehite, aanvang: 20.00 uur.

Zie voor het verdere programma <http://www.historisch-amersfoort.nl/>

De lezingen, die beginnen om 20.00 uur, zijn gratis toegankelijk voor leden van de OVF. Voor niet-leden bedraagt de toegangsprijs € 5,00.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Nieuwe leden:

Dhr. R.C. de Heer	Ede
Dhr. C.P. de Winter	Amersfoort
Dhr. T. Hagens	Soest

Bijkomende inschrijving of verandering van afdeling:

Dhr. C.J.T. Walet	Hilversum
Mw. E. Wijnmaalen-Koudijs	Haren

Van uw voorzitter

door Willem van Maren

In de januari-aflevering van deze periodeliek heeft u kunnen lezen dat Henk Bousema afscheid had genomen als hoofdredacteur. Hij was ernstig ziek en is op 15 mei overleden. Zeer onverwacht was het overlijden van zijn vrouw Anje twee maanden later. Ook zij was een gedreven genealoge en

bovendien was ze actief in Archief Eemland bij het ontsluiten en transcriberen van het notarieel archief. Henk en Anje waren plezierige en gastvrije mensen. Ze hebben veel voor onze afdeling betekend en we bewaren goede herinneringen aan hen.

Voor de meesten van u is Ferna van den

Heuvel in Ede waarschijnlijk minder bekend geweest. Ze was een trouwe en sympathieke bezoeker van onze bijeenkomsten in Ede. Zij is op 12 januari overleden. Via een testamentaire beschikking heeft ze haar genealogische verzamelingen nagelaten aan onze afdeling. Een deel zal in onze afdelingsbibliotheek geplaatst worden. De rest en de dublures zullen we overdragen aan het Verenigingscentrum van de NGV in Weesp.

Het maandelijkse genealogische spreekuur dat we in samenwerking met Archief

Eemland houden blijkt een onverwacht succes te zijn. De belangstelling is nog groter dan we aanvankelijk verwacht hadden. Dit is voor ons een reden geweest om in september weer eens een computermiddag te beleggen waar u terecht kunt met uw vragen en problemen bij de keuze of het gebruik van genealogische software. Heeft u nog problemen bij uw genealogische speurtocht of bij het gebruik van een computer? Aarzel niet en kom eens langs.

Valkuilen en zegeningen van DNA-onderzoek als hulpmiddel bij familieonderzoek

Lezing door Robert Filippo. Nette Sjamaar doet verslag.

De spreker is o.a. genetisch genealoog en NGV-coördinator van de DNA werkgroep.

Zoals aangekondigd was het inderdaad een boeiende en interactieve lezing. Maar juist omdat het zo geanimeerd en interactief was en meerdere mensen in de zaal al aan dergelijke onderzoeken hadden meegedaan of er al meer van wisten en er tijdens deze discussies in de zaal geen microfoon gebruikt werd was het voor een aantal mensen (zoals o.a. mijzelf) moeilijk te volgen.

Daarom neem ik dankbaar het aanbod van de heer Filippo aan om delen uit zijn eigen samenvatting 'letterlijk' te gebruiken.

DNA streng

In de inleiding werd verteld over de ca 100.000 miljard cellen in het menselijk lichaam, die allemaal DNA bevatten.

Dit DNA wordt tegenwoordig voor veel doelen gebruikt, het meest bekend is wel het identificeren van mensen na een ramp of bij een misdaad e.d.

Genografie is een wetenschappelijke tak die zich bezig houdt met hoe een organisme zich in de prehistorie heeft ontwikkeld en verspreid.

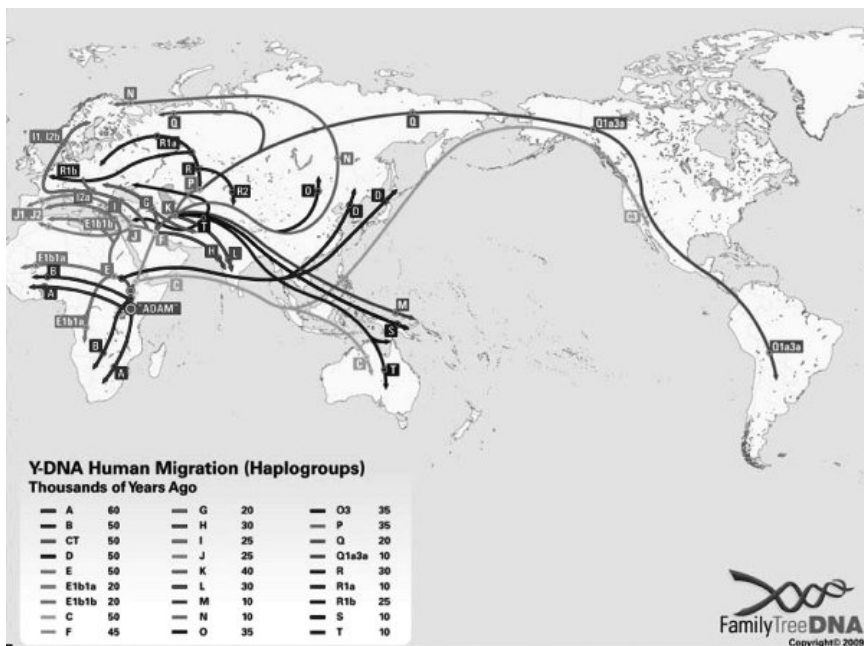
Haplogroepen zijn groepen individuen die geclassificeerd worden aan de hand van het haploïde DNA. Haplogroepen worden weer ingedeeld in familiale haplotypes.

Y-chromosoom DNA kenmerken

Het DNA van de Adam en Eva van de homo erectus zijn gevonden in skeletdelen van zo'n 60.000 jaar geleden in Afrika. De mens verspreidde zich van daaruit over de hele wereld, eerst naar Azië, vandaar uit naar Australië en zo verder. Tijdens de laatste ijstijd kwamen ze ook naar Europa en na deze tijd verspreidden ze zich snel verder naar boven.

En zo ontstonden er meerdere stammen – men spreekt niet over rassen, dit is nl. de buitenkant – maar over groepen met dezelfde DNA kenmerken, de Haplogroepen.

Hieronder een letterlijke samenvatting over het Y-chromosoom DNA onderzoek, dat alle mensen in de zaal kregen:

Het Y-chromosoom is het mannelijk geslachtschromosoom, één van de kleinste menselijke chromosomen bestaande uit circa 50 miljoen genetische bouwstenen, ook wel basenparen genoemd. Als je het Y-chromosoom van twee willekeurige mannen met elkaar vergelijkt kun je twee soorten genetische verschillen waarnemen. De zogenaamde *single nucleotide polymorphisms (SNP's)* of *Haplogroep* ontstaan spontaan gemiddeld 1 keer per 100 miljoen generaties. Veranderingen in de lengte van *short tandem repeats (STR's)* of *Haplotype* ontstaan veel meer frequent, 1 keer per 500 generaties. SNP's worden dus gebruikt voor het reconstrueren van processen in het verre verleden.

De STR's worden gebruikt voor het meer recente verleden (de laatste paar duizend jaar), je zou kunnen zeggen dat dit jouw typering (Haplotype) is binnen de stam (Haplogroep). Bij mensen wordt het Y-

chromosoom zonder noemenswaardige verandering (dus met uitzondering van boven genoemde spontane veranderingen) van vader op zoon doorgegeven. Hierdoor zullen alle mannen die in een directe mannelijke lijn aan elkaar verwant zijn, een vrijwel identiek Y-chromosoom hebben. Dat betekent dat in onze stambomen mutaties in de SNP niet zullen voorkomen en in de STR's zelden voorkomen, dus is er bij een andere SNP of STR vaak sprake van een andere (voor)vader. Ook voor stamboomreconstructies in de directe mannelijke lijn zijn Y-STR's (soms i.c.m. Y-SNP's) een zeer dankbaar hulpmiddel. De Haplogroepen kenmerken zich als letters van het alfabet, A t/m T. De Haplotypen kenmerken zich als DYS-markers met een cijfer dat het aantal herhalingen van CTAG basen aangeeft. Dus zijn jouw Haplogroep en -type gelijk aan die van een ander, dan ben je direct verwant aan elkaar.

De Y-chromosomale Adam is de recentste gemeenschappelijke voorouder (rgv) in de mannelijke lijn, dus recentste gemeen-

schappelijke voorouder van alle menselijke Y-chromosomen. Anders dan andere genen wordt het Y-chromosoom uitsluitend van vader op zoon overgedragen. De Y-chromosomale Adam kan ook worden gedefinieerd als de recentste gemeenschappelijke voorouder in de mannelijke lijn van alle nu levende mensen, waarbij alleen een 'ononderbroken' mannelijke afstammingslijn geldt: van vaders, grootvaders van vaders kant, enzovoort.

Haplotype Analyse AdL >> R1b3

Samplecode	7D160
DYS19	14
DYS389I	13
DYS389II	29
DYS390	23
DYS391	11
DYS392	13
DYS393	13
DYS385	13,14
DYS438	12
DYS439	12
DYS437	15
DYS448	19
DYS456	18
DYS458	17
DYS635	24
GATA_H4	11

Het principe van Y-chromosoom stamboomonderzoek is simpel. Omdat mannen die in de directe mannelijke lijn aan elkaar verwant zijn per definitie hetzelfde Y-chromosoom moeten hebben, en (althans in Nederland) ook de achternaam langs mannelijke lijn wordt doorgegeven, zul je in het algemeen een goede overeenkomst tussen een op achternaam gereconstrueerde stamboom en de daarmee overeenkomende Y-chromosoom lijn zien. Het meest voorkomende soort onderzoek is de vraag of, gegeven de stamboomstructuur zoals gebleken na genealogisch onderzoek, het Y-chromosoomonderzoek de veronderstelde correctheid van deze papieren reconstructie kan ondersteunen.

De algemene filosofie die de spreker hanteert is dat voor een betrouwbare toepassing van Y-chromosoom onderzoek ten behoeve van genealogisch onderzoek aller-

eerst een duidelijk te testen hypothese aanwezig moet zijn, met andere woorden: er moet een degelijke stamboom zijn, of bijvoorbeeld een keuze uit twee mogelijke stambomen. Alleen dan kun je met Y-onderzoek proberen aan te tonen welke afstammingslijn de meest waarschijnlijke is. Het meest praktische is om een zogenaamde driestakenproef te doen, dat wil zeggen dat minimaal een drietal levende mannelijke nakomelingen die binnen de stamboom op verschillende niveaus bij elkaar komen aan een dergelijk onderzoek meedoen waardoor je vaak voldoende vergelijkingsmateriaal hebt om de verwantschapslijn te beoordelen.

Voorbeelden van SNP- en STR-mutaties

Na de pauze kwam de heer Filippo met een praktijkvoorbeeld, nl. de reconstructie van zijn eigen familie. Hiervoor hebben meerdere mannen uit meerdere stambomen waarin deze familienaam voorkwam zich laten testen. Het was een lange en moeizame reis. En hij heeft beloofd om daar zelf een artikel voor dit blad over te schrijven. En daar kijken we naar uit.

Testset (links) en testen (rechts)

Tot slot hier zijn eigen samenvatting:

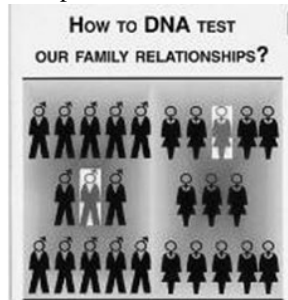
Familie reconstructie door middel van Y-chromosoom-onderzoek kan, mits er redelijk betrouwbare stambomen zijn, een nuttig hulpmiddel zijn ter ondersteuning van de genealogische archiefgegevens en het opsporen van onduidelijkheden en onjuistheden.

Zorg altijd voor meerdere deelnemers (driestakenproef) uit verschillende niveaus van de stamreeks. Zonder betrouwbare archiefdata is een Y-chromosoom-onderzoek in de meeste gevallen zinloos en zonde van het geld. Ook Y-chromosoom onderzoek kan binnen families soms onverwachte en onplezierige resultaten opleveren. Dit is iets wat men vaak vergeet. Ik adviseer u kritisch te blijven ten opzichte van wat je leest. Veel op het internet en in boeken is onzin, onbetrouwbaar of misleidend. Laat je niet in met instanties die geen strikte anonimiteit waarborgen. De verrassing kan anders soms groot zijn.

En... Hij vertelde dat er meerdere laboratoria zijn die deze onderzoeken doen en

dat de gemiddelde prijs zo'n 150 tot 200 euro is. Het kan dus aardig in de papieren lopen.

NGV-leden die geïnteresseerd zijn kunnen meer vinden op de NGV-website en daar ook contact opnemen.

HISGIS, HISTorisch Geografisch Informatie Systeem

Lezing door Dirk Steenbeek, archivaris Archief Eemland. Marcel van de Krol doet verslag.

Om HISGIS beter te begrijpen eerst even een uitleg wat GIS is. Nederland, maar eigenlijk de hele wereld, is verdeeld in coördinaten. Elk plekje op aarde, of het nu een huis, een straat of de zee is heeft een coördinaat. Je leerde vroeger op school dat Nederland op 52 graden noorderbreedte en 5 graden oosterlengte lag. De getallen zijn in werkelijkheid veel langer. De Brugkerk, waar deze lezing gehouden werd, ligt bijvoorbeeld op 52.153017 en 05.409948.

Door nu aan elke straat, elk huis of wat dan ook de juiste coördinaten toe te wijzen krijg je een uitstekende kaart van Nederland. Dit wordt in kaart gebracht door onder andere de landmeters van het kadaster. In Nederland gebruiken wij de zogenaamde driehoeksmeting. Zonder dat we het zelf weten lopen wij iedere dag over zogenaamde meetpunten die in de straat zitten, metalen penen met een rondje, soms met tekst, verticaal in de grond. Voor driehoeksmeting zitten soms ook meetpunten in oude openbare gebouwen, meestal kerken. Als je goed oplet kun je ze zien. Terzijde: ik (schrijver dezes) fotografeer deze meetpunten in binnen- en buitenland.

Op zo'n kaart van Nederland zou je er een laag overheen kunnen leggen. Wanneer elk gebouw coördinaten heeft kun je dan op de kaart zien waar het dicht bebouwd is. Ook kun je bijvoorbeeld de politieke voorkeur of het stemgedrag per streek aangeven.

Voorbeelden zijn Google Maps, GPS (autonavigator), infobord flight datasysteem voor de vliegtuigen en Garmin voor de fiets. Als je een fietstocht hebt gemaakt onthoudt de Garmin alle coördinaten inclusief snelheid, hoogte enz. en je kunt deze gegevens op een Garmin van iemand anders zetten zodat hij of zij ook deze tocht kan maken. In wezen zet je alleen getallen over maar de ander ziet een mooie fietstocht.

Voorbeelden uit het verleden zijn WO-II: kaarten met spelden van de frontlijn of plotkamer/war-room met posities van vliegtuigen en schepen.

Meer over hisgis

Archieven, een historisch perspectief. Archieven waren vroeger, in tegenstelling tot bibliotheken, hoogdrempelige gesloten bastions van wetenschap waar bezoekers niet altijd welkom waren. Bezoekers vonden dat ook lastig omdat ze de archivariissen af-

hielden van onderzoek.

De automatisering kwam in 1985 langzaam op gang, eerst door bezoekers, daarna in 1987 met een nieuwe archivaris en tekstverwerking. Bij Archief Eemland werd in 1988 gestart met een stand-alone database van het notarieel archief.

En toen kwam internet. Internet lijkt voor archieven ontwikkeld. Rond 1995 werd archiefnet ontwikkeld, één van de eerste archiefwebsites. Archief Eemland werd aangehaakt aan de website van de gemeente Amersfoort maar kreeg in 2000 een eigen website en ging al snel over tot grootschalige digitalisering van foto's, kranten, kaarten, en de registers van de Burgerlijke Stand, dat laatste eerst in de vorm van een database (de Digitale Stamboom), en vervolgens werden de registers gedigitaliseerd. En binnenkort volgt de digitalisering van de DTB-registers.

Gis-ontwikkelingen en websites volgen in de erfgoedsector zoals bijvoorbeeld de websites WatWasWaar, Kich Kennis Infrastructuur CultuurHistorie en cbs op de kaart.

De provincie Utrecht volgde met Hisgis, een Utrechts kind met Friese ouders, digitale kadastrale atlas van de hele provincie Utrecht op papier maar ambitie was in eerste instantie een papieren atlas uit te geven per gemeente. Maar Amersfoort zag meer heil in een digitale atlas. De digitale kaart van Amersfoort en Hoogland als eerste digitaal. Onderzoek over aansluiting bij hisgis (Friesland) werd in 2007 gepresenteerd. Daarna kwam Woudenberg er bij en in 2011 de rest van de hele provincie.

Maar wat gebeurde er in 2009?

Sinds 2009 bestaat de website Amersfoort op de Kaart (AodK). Dit is een website waarop cultuur-historische informatie wordt gepresenteerd op basis van geolocatie. De informatie is dus gekoppeld aan een plek. AodK werd ontwikkeld door Archief Eemland in het kader van Amersfoort 750 jaar, voor mensen die geïnteresseerd zijn in historie zoals familie en hun woonomgeving.

AodK is gemaakt op basis van Google jaargang 21

Maps en Archief Eemland werkt hierbij samen met lokale erfgoedpartners zoals museum Flehite. Gekoppeld zijn onder andere de fotocollectie van Archief Eemland en de afbeeldingen van museum Flehite, een honderdtal punten over een specifieke locatie en wijk- en straatinfo.

Van de website AodK bestaat ook een mobiele versie, een app (applicatie), welke met gps op je telefoon is verbonden. Dus als je ergens in Amersfoort met je mobieltje loopt dan weet je gps waar je bent en geeft de app aan waar in de buurt een historische bezienswaardigheid is te zien.

Verder is er een multitouch tafel van Amersfoort op de Kaart met erfgoedquiz welke langs scholen en tehuizen gaat. Door op de kaart op de tafel een punt aan te raken krijg je te zien wat er vroeger was.

Amersfoort op de Kaart wordt inhoudelijk doorontwikkeld met Rijks- en gemeentemonumenten, archeologische informatie en informatie over kunstwerken. Sinds kort is de kadastrale minuutkaart uit 1932 aan de website gekoppeld, inclusief achterliggende informatie uit de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT), kadasterinfo en onderwijsproject.

Hoe de website zich verder gaat ontwikkelen is nog niet helemaal uitgewerkt, maar zeker is dat in de nabije toekomst ook filmfragmenten aan een locatie gekoppeld worden. Tenslotte zal er steeds meer interactie mogelijk zijn; bezoekers zullen zelf informatie, foto's, films, maar ook digitale archiefstukken kunnen toevoegen, bijvoorbeeld van hun huis.

Kortom: Hisgis in de archiefsector is duidelijk in ontwikkeling, en de ontwikkelingen gaan razendsnel. Toekomstvoorspellingen zijn daarom moeilijk te geven.

Wat verder of in de toekomst: Web 2.0 mogelijkheden, het delen van reacties, 3D luchtfoto's, kunstwerken, rijksmonumenten, gemeentemonumenten, archeologie, wandelroutes, video's, kadastragegevens, fotocollecties, register BS, koppeling met genealogie, enz.

Stel je voor

Mijn naam is Arda Evers, ik werk als secretarieel medewerker bij een architectenbureau. Wij zijn "import" in Amersfoort, maar een overgrootmoeder van mijn moederskant kwam uit Amersfoort. Eigenlijk was ik benieuwd of ik nog verre familie in Amersfoort heb. Bovendien heeft mijn vader jaren geleden zijn kant van onze familie wel een heel eind teruggezocht, maar van mijn moeders familie wist ik nagenoeg niets.

Onze familie blijkt niet erg honkvast. Van mijn vaders kant wist ik dat al, maar het geldt blijkbaar ook voor de voorouders van mijn moeder: Sanderse uit Zeeland, Vermeer uit de regio Tilburg, Boerman uit Overijssel en Wiggenraad uit Amersfoort.

Van een kennis heb ik de CD-rom met het boek voor Aldfaer gekregen, maar dat heb ik nog niet geïnstalleerd. Alles wat ik tot nu toe gevonden heb staat in Excel-schema's en ik gebruik ook graag een ouderwets schrift, waar je gewoon in kunt schrijven.

Ik ben nog niet zolang met genealogie

bezig en ik heb ook nog een baan en een gezin, dus zoveel tijd heb ik er niet voor, maar tegen echte problemen ben ik nog niet aangelopen. Tot nu toe zoek ik nog vanaf mijn laptop in de digitale archieven. Ik ken alleen nog lang niet alle ingangen daarvoor. Maar mijn eerste vraagstuk waar ik niet uit kwam en dat ik op het prikbord van de NGV had gezet, heeft me niet alleen een praktisch antwoord, maar ook een nieuwe informatiebron opgeleverd.

Ik streef geen specifiek doel na, ik ben nieuwsgierig; en ik ben altijd geïnteresseerd geweest in geschiedenis. Wat is er spannender dan de geschiedenis van je eigen voorouders?

Ik heb nog niets wat ik als "grootste vondst" zou willen kwalificeren, of het zou een foto moeten zijn van mijn betovergrootvader van 1899 met een beschrijving van zijn uiterlijke kenmerken. Maar dat vond ik in de registers van Veenhuizen, dus of ik daar nou trots op moet zijn (hahaha)?

Het oude kerkboekje van de familie Teves

door Anje G. Bousema-Valkema†

Enige tijd geleden kreeg ik van de heer Cas van der Kroon, bibliothecaris van onze NGV-afdeling Amersfoort e.o., een kerkboekje met een zilveren krap (zie de voorpagina van dit nummer), met duidelijke familie-gegevens vanaf 1770. Het boekje is gedrukt rond 1797 en bevat het Nieuwe Testament, 150 psalmen, twaalf gezangen, de tien geboden en de geloofsbelijdenis.

Cas had dit boekje meerdere malen bij een vriend in Zwitserland gezien. Deze vriend wist niet meer van wie hij het gekregen had en vertelde dat hij niet verwant was aan de personen die er in vermeld staan. Onder voorwaarde dat de vriend het boekje terug kreeg, mocht Cas het meenemen naar Nederland en proberen iets te weten te komen over de eigenaar van 1770. En daarvoor

overhandigde hij het aan mij!

Mijn eerste gedachte was "wat moet ik daarmee?" Maar toen dat oude kerkboekje op mijn bureau lag, kon ik mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en begon via Genlias onderzoek te doen.

De eerste pagina uit het kerkboekje

De eerste eigenaar heeft in het boekje geschreven:

Cornelis T. Teves is geboren te Ackrom [Akkrum] den 23 Februari 1770.

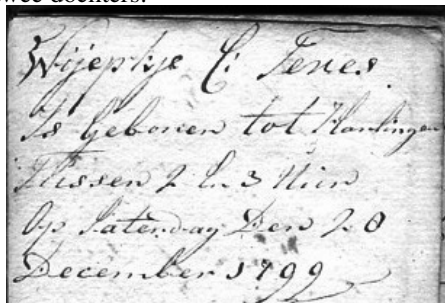
Den 7 September 1794 zijn wij getrouwd te Harlingen in de Grote Kerk door Domenni van Assen. Cornelis T. Teves, Antje J.V.D.Meij. [lees Antje Jans van der Meij]

Achterin het boekje schrijft hij op de laatste pagina de namen van zijn zoons:

Jan C. Teves is geboren tot Ackrum, 's achtermiddags tussen 4 en 5 uur, den 24 November 1796.

Teves C. Teves is gebooren tot Harlingen op een vrijdag, den 4 Meijs 1804 en is gestorven den 16 April 1812, oud zinde doe 7 jaaren en 11 maanden.

en op de pagina ervoor de namen van twee dochters:

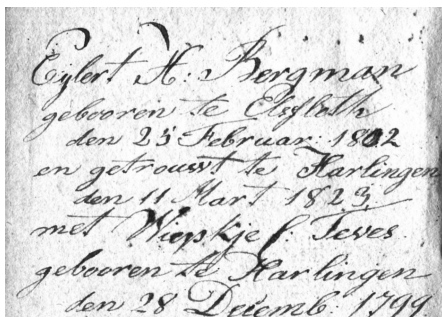
Wijekje C. Teves.
Is geboren tot Harlingen
tussen 2 en 3 uur
Op zaterdag den 20
December 1799

Wijekje C. Teves is geboren tot Harlingen, tussen 2 en 3 uur op saterdag den 28 December 1799.

Johanna C. Teves is geboren tot Harlingen, is avonds om 11 uur den 2 Augustus 1801 en is gestorven den 2 October 1801.

Van de vier genoemde kinderen blijven er twee in leven, een zoon Jan en een dochter Wijekje [lees Wiekje].

Op de volgende pagina, in een ander handschrift, (vermoedelijk) dat van Eylert Bergman, want ook een dochter uit zijn tweede huwelijk is door dezelfde persoon bijgeschreven. De beide geofende handschriften zijn van personen die gewend waren veel te schrijven en van scheepskapiteins kun je dat verwachten.

Eylert H. Bergman
gebooren te Elsflath
den 25 Februar 1802
en getrouwt te Harlingen
den 11 Mart 1823
met Wijekje C. Teves
gebooren te Harlingen
den 28 December 1799

Eylert H. Bergman, gebooren te Elsflath [d.i. Lienen, kerspел Elsflath, bij Oldenburg, Duitsland] den 25 Februari 1802 en getrouwt te Harlingen den 11 Mart 1823 met Wiekje C. Teves, gebooren te Harlingen den 28 December 1799.

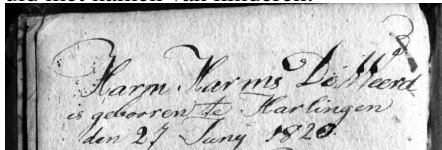
Onder deze gegevens worden enkele kinderen Bergman vermeld:

Anna Gesiena Bergman, gebooren te Rotterdam den 5 December 1830,

Jan Bergman gebooren op de brik [boot] "Johanna" op de Maas voor Rotterdam, den 6 April 1833.

Henriette Bergman, gebooren te Krimpen a/d Lek den 5 October 1840.

Voorin het boekje is nog een pagina gevuld met namen van kinderen:

Harm Harms de Weerd
is gebooren te Harlingen
den 27 Juny 1820

Harm Harms de Weerd is gebooren te Harlingen den 27 Juny 1820.

Hendrik E. Bergman, gebooren te Harlingen den 7 Novb. 1823 en overleeden den 8 November 1825, in een ouderdom van 2 jaar en 1 dag.

Cornelis Bergman, gebooren te Rotterdam op den 30 April des avonds ten 10 uur in het jaar 1827.

Hendrik Bergman, gebooren te Harlingen den 21 Mart 1829 en overleden den 3 Januar 1830 in den ouderdom van 9 maanden, 13 dagen.

Harm Harms de Weerd, geboren in 1820, is een kind dat in het boekje is bij-

geschreven, maar helemaal niet past bij de andere familienamen. Na enig speurwerk bleek hij een zoon te zijn van Wiepke en een onbekende vader, geboren voordat zij met Bergman trouwde.

Dochter Henriette Bergman, geboren 1840 in Krimpen a/d Lek, is een dochter uit het tweede huwelijk van Eylert Bergman met Anna Buisman, Wiepkje was 27 januari 1837 overleden.

Het kerkboekje is afgesloten met een zilveren krap [sluiting] waarin de initialen W.C.T. van Wiepkje Cornelis Teves staan, waaruit blijkt dat het naar dochter Wiepkje is gegaan want háár huwelijk en háár kinderen staan er in vermeld.

Wiepke kreeg zes kinderen, waarvan één dochter Anna Gesiena het boekje geërfd zal hebben, want voorin is een papiertje geplakt met gegevens van haar schoonfamilie.

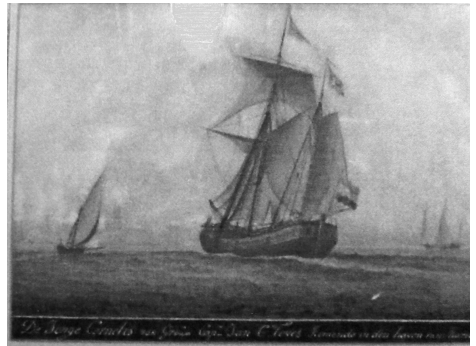
Omdat de tak van Wiepkje het kerkboekje erfde zou ik eigenlijk het nageslacht van Wiepkje Teves en Eylert H. Bergman moeten uitzoeken. Maar ik koos voor haar broer Jan Cornelis Teves en hoopte dat ik bij een afstameling met de familienaam Teves zou komen.

Normaal gesproken zou ik alle archieven bezocht hebben om de juiste gegevens te vinden, maar deze keer heb ik er voor gekozen via internet te zoeken om zo snel mogelijk een nakomeling van de eerste Teves te vinden. Binnen tien dagen is me dat uiteindelijk ook gelukt, maar wel zal ik de nieuwe aanstaande eigenaar adviseren om alle gegevens via de archieven zorgvuldig te controleren.

Gezien de geboorteplaatsen van de kinderen kreeg ik het vermoeden dat deze familie iets met scheepvaart te maken zou kunnen hebben. Dat bleek maar al te waar.

Jan Cornelis Teves was gezagvoerder op het fregatschip *de Maas* en overleed in 1833 op 37-jarige leeftijd op de Zuidelijke Atlantische Oceaan, nalatende zijn vrouw Maaïke Tomas van Slooten en vier kinderen. Maaïke overleed op 87-jarige leeftijd op 17-4-1885 te Driebergen, haar overlijden werd op 31-

7-1885 geregistreerd in Wijk bij Duurstede.

“De Jonge Cornelis” met kapitein Jan Cornelis Teves (1796-1833)

Het oudste kind van Jan en Maaïke was Cornelis Jans Teves, zeehandelaar, scheepsreder en vice-consul van Hamburg en Lübeck, * Harlingen 21-7-1818, + Leeuwarden 15-6-1876. Hij is op 20-4-1837 te Harlingen gehuwd met Janne Martens Aukes [later Schaafsma], * Harlingen 5-10-1817, + Driebergen 13-9-1866.

Uit dit huwelijk werden vijftien kinderen geboren, waarvan er zeker acht jong zijn overleden.

Ruim een jaar na het overlijden van Janne Schaafsma hertrouwde Cornelis J. Teves op 13-11-1867 te Wijk bij Duurstede met de weduwe Catharina Wilhelmina Hatink. Uit dit huwelijk werden nog drie dochters geboren.

Nadat ik veel informatie over het nageslacht van bovengenoemde vier en vijftien kinderen had opgezocht, ben ik eens op internet gaan zoeken of er in Nederland nog personen met de familienaam Teves bestaan. Op een bestand van bijna 17 miljoen inwoners in Nederland vond ik zeven telefoonnummers met de familienaam Teves, waarvan twee die de voorletters C.M. hadden. Bij het eerste telefoontje kreeg ik contact met de weduwe van Cornelis Martinus Teves, haar man was (in 2008) op 90-jarige leeftijd overleden, maar ze vertelde mij dat haar zoon zeker geïnteresseerd zou zijn in hetgeen ik haar vertelde.

Ook nog maar even de tweede C.M. Teves gebeld en dat bleek zoonlief te zijn. Het was meteen raak, we hebben wel een uur met elkaar gesproken. Zijn grootvader Cornelis Teves (* 1854) was het 12^e kind van de hierboven genoemde vijftien kinderen.

Cornelis Teves, * Harlingen 15-8-1854, × Rotterdam 23-4-1879 Diena Anna Erkelens. Uit dit huwelijk in ieder geval een dochter, meerdere gegevens heb ik hierover nog niet gezocht. Maar uit een tweede huwelijk krijgt Cornelis op 63-jarige leeftijd in 1917 een zoon, Cornelis Martinus Teves, die op 45-jarige leeftijd de vader werd van Cornelis Martinus Teves jr. geboren in 1962. De laatste werd dus 108 jaar na de geboorte van zijn grootvader geboren.

C.M. Teves jr. (Marten genoemd) vertelde mij dat hij veel oude familiepapieren van zijn vader en van een oude tante had gekregen en zeker van plan was daar t.z.t. iets mee te doen. Op het moment dat ik met hem belde was hij druk met de verbouwing van zijn ouderlijk huis, en hoopte spoedig daar naar toe te verhuizen. We hebben afgesproken later opnieuw contact op te nemen, wel stuurde Marten Teves mij nog enige informatie over zijn overgrootvader Cornelis Jans Teves, de kleinzoon van de eerste eigenaar van het kerkboekje en vader van 18 [15 en 3] kinderen.

Deze Cornelis Jans Teves was zeehandelaar en reder en had zelf 10 à 15 schepen op zee, op 1 juli 1849 kocht hij van de erven van zeilmakerij Ledeboer te Harlingen al de vaste goederen en de gehele inventaris tot de zeilmakerij behorende. Hij zette de zaak voort onder de naam Zeilmaker & Co.

Harlingen was een zeer belangrijke zeehaven, er waren veel zeilen nodig want de boten werden nog voortbewogen door de wind. Cornelis kon nu op een voordeliger manier ook zijn eigen boten van nieuwe zeilen voorzien. Zijn oudste zoon Marten (4^e kind), geboren in 1843, zal vroeg bij hem in de zaak zijn gekomen. In 1860 stuurt zijn vader hem op 17-jarige leeftijd met de brik *luitenant-admiraal Tjerk Hiddes* naar Suri-

name. In 1861 maakt hij een tweede reis met dezelfde brik naar Suriname. Nauwelijks terug werd hij met de Groenlandvaarder *Noordpool* naar Groenland en Straat Davis gezonden ter robbenvangst en na daarna nog een jaar te hebben rondgereisd in Noorwegen en Rusland, nam zijn vader hem, op 21-jarige leeftijd, in 1864 in de zaak op.

Maar de tijden veranderden want de stoomvaart begon zich te ontwikkelen. Zeilschepen konden moeilijker meer voldoende vrachten maken, waardoor ook de zeilmakerij er op achteruit ging.

Cornelis Jans Teves en zijn zoon Marten waren er op bedacht zich langzamerhand te ontdoen van de 15 zeilschepen die in 1864 nog hun eigendom waren. Toen vader Cornelis Jans Teves in 1876 overleed waren de zeilschepen reeds vervangen door vier stoomboten, aangekocht voor de vrachvaart op de Zuiderzee, en nam zijn zoon Marten de zaak alléén over.

Marten Teves was een bijzonder goed zakenman en krachtige leider, alles wat hij aandurfde liep flink van stapel. Naarmate de tijd veranderde begon hij ook een touwslagerij en verkocht hij staal- en ijzerdraadtuw door overname van bepaalde bedrijven. De naam van de firma was tot buiten de landsgrenzen bekend als degelijk en solide.

Cornelis Teves, broer van bovengenoemde Marten Teves, was de grootvader van de opgespoorde Marten Teves jr. Hij bezat slechts wat aandelen in het bedrijf, zonder enige doorslaggevende zeggenschap en heeft voornamelijk door eigen noeste arbeid zijn geld moeten verdienen, maar binnen de familie zijn de contacten altijd onderhouden.

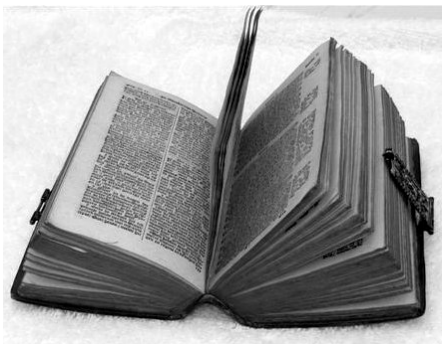
In het afgelopen jaar hebben Marten Teves en ik opnieuw contact gezocht en over en weer gegevens uitgewisseld.

De Zwitserse vriend van Cas van der Kroon had inmiddels, nadat hij het verhaal van de gevonden Teves-nazaat had gehoord, toegezegd dat hij het kerkboekje niet terug hoefde, maar dat het aan de Teves-familie mocht worden gegeven.

In december jl., heeft Cas van der Kroon, bij mij thuis, het kerkboekje aan C.M. Teves [Marten] overhandigd. Marten bracht nog veel oude papieren mee met gegevens over zijn voorouders, in de periode van vóór 1770. Omdat de gegevens te summier waren heb ik ze niet in de hier bijgevoegde genealogie opgenomen. Wel blijkt hieruit dat zijn voorvaders al in 1600 gezagvoerders waren op koopvaardij-schepen, ook bestaat er een familiewapen. Eén van de voorvaders is zelfs in 1673 in Gothenburg geboren.

De eerste eigenaar van het kerkboekje Cornelis Teves Teves, geboren in 1770, was koopvaardij-kapitein op het brikschip *Johannes* van Rotterdam. De brik kwam al in de 16e eeuw voor, maar werd vooral in de loop van de 18e eeuw als betrekkelijk klein, snelvarend oorlogsschip gebruikt, later ook als koopvaardij-schip en als zodanig zal Cornelis T. Teves het hebben gebruikt.

Deze Cornelis T. Teves was volgens Marten Teves op 5-8-1801 overleden en begraven bij de Nederlandse kerk in Smyrna, Turkije. Zijn graf ligt daar inderdaad, maar hij moet in een ander jaar zijn overleden. Cornelis T. Teves heeft nl. in het kerkboekje het overlijden van zijn dochter Johanna in oktober 1801, en in 1804 en 1812 de geboorte- en overlijdensdatum van zijn jongste zoon Teves Cornelis Teves bijgeschreven. Het handschrift is niet te onderscheiden van de eerste gegevens die hij van zichzelf heeft vermeld.

Het kerkboekje van de familie Teves

Bovendien vond ik in de trouwakte d.d. 11-3-1823 van zijn dochter Wiepkje dat hij via een notariële procuratie d.d. 3-12-1822 toestemming geeft voor haar huwelijk met Eylert Bergman.

In de bloeitijd van onze zeevaart trof men overal ter wereld Nederlandse nederzettingen aan. Op veel plekken van de aardbodem heeft men toen Nederlandse kerken gebouwd. Deze dienden als trefpunt voor de ver van hun vaderland zwervende landgenoten. Zo ook in Smyrna. Al spoedig ontstond dan ook een begraafplaats voor de overleden Nederlanders en Cornelis T. Teves was één van degenen die daar begraven werd. [De Telegraaf 3-10-1939]

Grafzerk Cornelis Teves in Smyrna
(www.online-begraafplaatsen.nl)

Voor het controleren van enkele gegevens, van hetgeen ik op internet had gevonden, ben ik naar het archief Tresoar in Leeuwarden gegaan en vond daar o.a. de geboorte van Baukje Teves (Teewis) * Harlingen 28-12-1794 en aldaar gedoopt op 8-2-1795, als dochter van de eerste bezitter van het kerkboekje. Heel vreemd dat zij niet in het kerkboekje is bijgeschreven. Omdat zij 3¹/₂ maand na hun huwelijksdag werd geboren? Het zal wel een raadsel blijven tenzij er,

mogelijk in [notariële] archieven, nog iets over haar gevonden wordt. Baukje trouwde op 25-7-1816 te Harlingen met Leendert Leenderts Buisman, en haar getuigen zijn Andries C. de Haas, haar oom, en diens zoon Christoffel de Haas. Deze waren man en zoon van Antje Teves, zuster van Cornelis T. Teves, haar vader.

Baukje hertrouwde op 16-4-1833 te Oude Pekela met de weduwnaar Egbert Rubertus Borchers en ook in deze trouwakte worden haar ouders vermeld als zijnde Cornelis Teves en Antje Jans van der Mey.

Ik hoop dat Marten en zijn broer Niels,

in de toekomst, nader onderzoek in de archieven zullen doen naar hun voorgelacht, want ze stammen af van een interessante familie. Marten heeft het kerkboekje een bijzondere plaats gegeven in zijn boekenkast en iedereen in de familie is er trots op dat zij, na ruim 200 jaar, dit geschenk van hun verre voorvader in bezit mochten krijgen.

N.B. nagekomen vondst: Marten Teves vond op www.online-begraafplaatsen.nl een afbeelding van de grafzerk van Cornelis Teves in Smyrna, met de overlijdensdatum 12-12-1830. Zie afbeelding op blz. 102.

Genealogie Teves

door Anje G. Bousema-Valkema†

I Teves N.N., * ±1730, × Baukje ? N.N.

De naam van de moeder zou Baukje kunnen zijn, aangezien twee van hun zoons een dochter hebben met deze voornaam. In Leeuwarden vond ik in DTB 544 een huwelijksproclamatie van Teeuwes Jans van Paesen en Baukje Johannes van Akkrum d.d. 23-6-1753 te Paesens, de oudste zoon werd 1754 in Akkrum geboren. Maar het moet nader onderzocht worden of dit de juiste personen zijn. Er zullen mogelijk meer kinderen uit dit huwelijk geboren zijn, gezien de grote leeftijdsverschillen van deze drie.

Uit dit huwelijk:

1 Jan Teves Teves, * Akkrum 16-2-1754, volgt onder II-a.

2 Antje Teves (ook wel Teewes), * Akkrum ±1759, volgt onder II-b.

3 Cornelis Teves Teves, * Akkrum 23-2-1770, volgt onder II-c.

II-a Jan Teves Teves, grootscheper, * Akkrum 16-2-1754, verdrinken Skaggerak 18-3-1819, zoon van Teves N.N. (I) en Baukje ? N.N., × **Janke Martens**, * Oldeboorn 21-9-1756, † aldaar 12-1-1803.

*Uit dit gezin werden behalve Baukje nog drie kinderen geboren. Waarschijnlijk zijn dit Hendrikje Jans Teves, † in Utingeradeel op 7-10-1830, 51 jaar oud, weduwe, dus * rond 1779; Antje Jans Teves * rond 1786, † 10-7-1851 te Utingeradeel, zij was weduwe van Meinte Ynzes*

*Ynzonides; en Marten Jans Teves, † Utingeradeel 15-11-1831, 37 jaar, ongehuwd, dus * rond 1794.*

Uit dit huwelijk:

1 Baukje Jans Teves, * Oldeboorn Fr. ±1780, † Utingeradeel 18-9-1859, × Utingeradeel 31-8-1811 **Willem Thomas Bijlsma**, * Oldeboorn ±1769, † 15-11-1840, zoon van Thomas Willems en Aaltje Hotzes.

Willem was weduwnaar en had uit dat huwelijk ook één of meer kinderen.

II-b Antje Teves (Teewes), * Akkrum ±1759, † Harlingen 8-12-1832, dochter van Teves N.N. (I) en Baukje ? N.N., × Harlingen 18-11-1781 voor de kerk **Andries Christoffel de Haas**, leerlooier, * ±1760, † Harlingen 25-4-1828, zoon van Christoffel de Haas en Marijke Daniels.

Uit dit huwelijk:

1 **Christoffel de Haas**, leerlooier, * Harlingen 7-5-1782, ~ aldaar 28-5-1782, † aldaar 17-5-1843, × Harlingen 12-2-1804 voor de kerk **Antje Roelofs van Dijk**, * Harlingen ±1781, † aldaar 23-9-1848, dochter van Roelof van Dijk en Jetske Forst.

II-c Cornelis Teves Teves, koopvaardijkapitein op "Johannes van Rotterdam", * Akkrum 23-2-1770, † 1823, zoon van Teves N.N. (I) en Baukje ? N.N., × Harlingen 7-9-1794 voor de kerk **Antje Jans van der Meij**, * Harlingen ±1769, † aldaar 13-8-

1846, dochter van Jan Scheltes van der Meij en Wiepkje Martens de Jong.

Hun trouwdatum, die Marten in oude familiepapieren had gevonden, zou zijn 3-2-1793 te Akkrum, maar dat heb ik in de DTB van Akkrum niet kunnen vinden. In het kerkboekje staat dat zij op 7-9-1794 in Harlingen zijn getrouwd en dat klopt met de gegevens in de DTB van Harlingen.

Marten Teves meldde mij ook dat Cornelis overleden zou zijn op 5-8-1801 te Smyrna, Turkije, maar dit jaartal kan niet kloppen, want er staat nog een zoon van hem bijgeschreven in het kerkboekje nl. Teves Cornelis Teves, * Harlingen 4-5-1804, volgens het DTB-boek waren zijn ouders Cornelis Tewis en Antje Jans. Uit de trouwakte van zijn dochter Wiepkje blijkt dat haar vader op 3-12-1822 nog leefde, hij gaf via een notariële akte toestemming voor haar huwelijk.

Verder vond ik nog een dochter Baukje, * 28-12-1794, die niet in het kerkboekje is bijgeschreven, maar in haar beide huwelijksaktes staat duidelijk dat zij een dochter is van Cornelis Teevis en Antje Jans van der Mey. Het lijkt wel of deze Baukje niet gewenst was, want tijdens haar huwelijken in 1816 en 1833 is haar moeder niet aanwezig, en in 1816 geeft vader ook geen toestemming zoals wel bij haar zus Wiepkje.

In Smyrna staat nog een oud Nederlands kerkje, boven de kansel staat in grote letters geschilderd: "Wees getrou tot in de dood" [Openbaring 2:11]. Rond het kerkje liggen graven met Nederlandse namen, waaronder die van Cornelis Teves. Op zijn steen staat: "Hier ligt begraven Cornelis Teves, in leven koopvaardij kapitein van het brikschip "Johannes van Rotterdam", gebooren te Ackrom in Vriesland, den 23sten Februarij 1770". Helaas weten we het jaartal van zijn overlijden nog niet.

Uit dit huwelijk:

1 Baukje Teves (Teewis), * Harlingen 28-12-1794, ~ aldaar 8-2-1795, × 1e Harlingen 25-7-1816 Leendert Leenderts Buisman, * Anjum 2-12-1793, ~ Anjum 2-2-1794, † vóór 1833, zoon van Leendert Jans Buisman en Ybeltje Feddes van der Zee; × 2^e Oude Pekela 16-4-1833 Egbert Rubertus Borchers, * Kantens 31-7-1790, zoon van Rubertus Borchers en Alida Egberts Steren-

berg; Egbert × eerder Appingedam 16-1-1818 Eltje Dina Thomas Dorenbos, * Appingedam 14-1-1795, † Oude Pekela 7-6-1831.

De geboorte van Baukje is niet in het kerkboekje bijgeschreven, maar in haar huwelijksakte staat dat zij de dochter is van Cornelis Teevis en Antje Jans van der Mey, zij werd binnen vier maanden na het huwelijk van haar ouders geboren. Bij Baukje's huwelijk zijn haar getuigen: Andries de Haas, 56 jaar, oom en diens zoon (haar neef) Christoffel de Haas, 34 jaar, leerbereider en voor Leendert Buisman o.a. Bart Feddes van der Zee, zijn oom, broer van zijn moeder.

De vader van Leendert Buisman was commissaris van het Amsterdamse veer te Harlingen. Zijn ouders waren Jan Leenderts en Antje Durks (de Vries). Ook bij haar tweede huwelijk worden haar ouders als Cornelis Teves en Antje Jans van der Meij aangegeven.

2 Jan Cornelis Teves, * Akkrum 24-11-1796, ~ aldaar 1-1-1797, volgt onder III-a.

3 Wiepkje (Wijepkje) Teves, * Harlingen 28-12-1799, ~ aldaar 19-1-1800, volgt onder III-b.

4 Johanna Cornelis Teves, * Harlingen 2-8-1801, † 2-10-1801.

Zij is 's avonds om 11 uur geboren.

5 Teves Cornelis Teves, * Harlingen 4-5-1804, † 16-4-1812.

In het bijbeltje staat: gebooren op een vrijdag den 4 meijs 1804 en is gestorven den 16 april 1812, oud zinde doe 7 jaaren en 11 maanden. In het DTB-boek van Harlingen worden zijn ouders Cornelis Tewis en Antje Jans genoemd.

III-a Jan Cornelis Teves, gezagvoerder op fregatschip "de Maas" [1826-1833], * Akkrum 24-11-1796, ~ aldaar 1-1-1797, † Zuid-Atlantische Oceaan 14-2-1833, zoon van Cornelis Teves Teves (II-c) en Antje Jans van der Meij; × Harlingen 6-11-1817 **Mayke (Maaïke) Tomas van Slooten**, * Harlingen 6-4-1798, ~ aldaar 24-4-1798, † Driebergen 17-4-1885, dochter van Tomas Janus van Slooten en Siepkje Aabes.

Jan Cornelis is geboren agtermiddags tussen 4 en 5 uur. Bij zijn doop werd zijn vaders naam genoteerd als Cornelis Teevis. Zijn overlij-

den werd via de gemeente Rotterdam op 22-7-1833 in Harlingen ingeschreven.

Info van Marten Teves: "Jan Cornelis Teves, als kapitein aan boord op "de Maas van Rotterdam" is tijdens een reis van Batavia naar Rotterdam, door zijn inlandsche kok, uit wraak, vergiftigd en gestorven. Wat de oorzaak van de wraak was is helaas niet bekend".

Mayke's overlijden werd op 31-7-1885 geregistreerd in Wijk bij Duurstede. Getuigen bij hun huwelijk waren Andries C. de Haas, gehuwd met Antje Teves, zus van zijn vader en diens zoon Christoffel de Haas, dezelfde getuigen als bij zijn zus Baukje.

Uit dit huwelijk:

1 Cornelis (Cees) Jans Teves, * Harlingen 21-7-1818, volgt onder IV-a.

2 Thomas Teves, * Harlingen 4-12-1820.

3 Teves Jans Teves, * Harlingen ±1823, volgt onder IV-b.

4 Sophia Maria Teves, * Rotterdam 4-6-1831, + Krommenie 28-3-1865, × Harlingen 17-6-1852 Gerardus Wilhelmus Koning, agent van buitenlandse huizen en consul van Oldenburg, * Rotterdam ±1826, wonende aldaar, + Amsterdam 12-4-1888, zoon van Gerardus Wilhelmus Koning en Johanna Louise(Anna) Steinmetz; hij × later Harlingen 4-10-1865 zijn oomzegster Maaike Teves, * Harlingen 31-7-1845, dochter van Cornelis Jans Teves (IV-a) en Janne Martens (Aukes) Schaafsma.

Op 23-4-1888 werd het overlijden van Gerardus ingeschreven in Arnhem.

III-b Wiepkje (Wijepkje) Teves, * Harlingen 28-12-1799, ~ aldaar 19-1-1800, + Rotterdam 27-1-1837, dochter van Cornelis Teves (II-c) en Antje Jans van der Meij, × Harlingen 11-3-1823 **Eylert Hinrich Bergman (Bargmann)**, varensgezel (in 1823), * Lienen, Kerspel Elsflath, Oldenburg, Duitsland 25-2-1802, + op Zee 35°ZB/24°OL a/b Nederlandse Bark 4-7-1851, zoon van Hinrich Bergmann en Gesche Margarethe Kortlang; Eylert × later Harlingen 9-8-1838 Antje Leenderts Buisman, * Harlingen 22-1-1801, ~ aldaar 8-2-1801, + Utrecht 20-7-1866, dochter van

Leendert Jans Buisman en Ybeltje Feddes van der Zee. Antje × eerder Harlingen 17-3-1831 Kornelis Reinders de Jong, kapitein, * Vrouwenparochie, gem. Het Bildt ± 1801, + vóór 1838, zoon van Reinder Tietes de Jong en Rinske Kornelis Krab.

Wiepkjes vader schreef haar naam in het familie-bijbeltje als Wijepkje, zij is geboren tussen 2 en 3 uur op zaterdag. Bij haar doop werd haar vader Cornelis Stevens genoemd, bij haar huwelijk Cornelis Tevis.

Wiepkje Cornelis Teves heeft vóór haar huwelijk in 1823 met Eylert Bergman, een zoon geboord die zij Harm Harms de Weerd heeft genoemd, vermoedelijk de naam van de vader van haar zoon. Een Harm Harms de Weerd jr. kreeg in 1826 een dochter bij een andere vrouw en in 1828 een zoon Harm die geboren werd te Harlingen, toen zijn ouders daar met hun schip lagen. Harm Harms de Weerd was buitenschipper afkomstig uit Pekela. Er overlijdt een Harm de Weerd jr. op 6-7-1857 O.S., nieuwe stijl 18-7-1857 als kapitein op het kofschip te Groot Lankum; deze werd begraven op het kerkhof van Smolensk.

In hun huwelijksakte staat geschreven dat zij een dochter is van Cornelis Tevis, koopvaardij-schipper, "desselfs toestemming gevende, blijkens notariële procuratie, gepasseerd te Rotterdam op den derden december 1822" en van Antje Jans van der Mey, hierbij tegenwoordig en desselfs toestemming gevende. Bij hun huwelijk was vader Johan Henrich Bargman aanwezig. Eylert overleed toen zijn schip onderweg was naar Rotterdam. Het overlijden werd op 18-10-1851 aangegeven in de gemeente Krimpen a/d Lek.

Haar zoon van een onbekende man:

1 Harm Harms de Weerd, * Harlingen 27-6-1820.

Uit haar huwelijk:

2 Hendrik Eylert Bergman, * Harlingen 7-11-1823, + 8-11-1825.

3 Cornelis Eylert Bergman, * Rotterdam 30-4-1827, + aldaar 10-2-1847.

* des avonds ten 10 uren

4 Hendrik Eylerts Bergman, * Harlingen 21-3-1829, + 3-1-1830.

5 Anna Gesiena Bergman, * Rotterdam 5-12-1830, volgt onder IV-c.

6 *Jan Bergman*, * Rotterdam 6-4-1833.

Volgens het bijbeltje is hij geboren op de brik "Johanna", op de Maas voor Rotterdam.

IV-a Cornelis (Cees) Jans Teves, zee-handelaar, scheepsreder en vice-consul van Hamburg en Lübeck, * Harlingen 21-7-1818, † Leeuwarden 15-6-1876, zoon van Jan Cornelis Teves (III-a) en Mayke Tomas van Slooten, × 1^e Harlingen 20-4-1837 **Janne Martens (Aukes) Schaafsma**, * Harlingen 5-10-1817, † Driebergen 13-9-1866, dochter van Marten Schaafsma en Aafke Aukes; × 2^e **Catharina Wilhelmina Hat-tink**, wonende te Harlingen, † vóór 1876.

Janne was een dochter van Aafke Aukes, die een half jaar na de geboorte van deze dochter, trouwde met Marten Schaafsma. Sindsdien werd Janne met de familienaam Schaafsma vermeld, we mogen aannemen dat zij een dochter van Marten Schaafsma is.

Uit het 1^e huwelijk:

1 *Jan Teves*, * Harlingen 21-11-1837, † aldaar 18-9-1841.

2 *Marten Teves*, * Harlingen 27-8-1839, † aldaar 25-9-1841.

3 *Teves Teves*, * Harlingen 28-4-1841, † Rotterdam 1-11-1858.

4 *Marten Teves*, * Harlingen 17-1-1843, volgt onder V-a.

5 *Maaïke Teves*, * Harlingen 31-7-1845, × Harlingen 4-10-1865 haar oom *Gerardus Wilhelmus Koning*, agent van buitenlandse huizen en consul van Oldenburg, * Rotterdam ±1826, wonende aldaar, † Amsterdam 12-4-1888, zoon van Gerardus Wilhelmus Koning en Johanna Louise (Anna) Steinmetz (Gerardus × eerder Harlingen 17-6-1852 *Sophia Maria Teves*, * Rotterdam 4-6-1831, † Krommenie 28-3-1865, dochter van-1-Cornelis Teves (III-a) en Mayke Tomas van Slooten).

6 *Aafke Teves*, * Harlingen 26-4-1847, × 1^e Harlingen 24-12-1867 *Jacob de Haan*, koopman, * Leeuwarden 14-4-1843, † vóór 1893, zoon van Fonger de Haan en Jaïke Ybes; × 2^e Amsterdam 7-2-1893 *Dirk de Vries*, * Leeuwarden, zoon van Bernardus de Vries en Hendrika Postmus.

7 *Sophia Maria Teves*, * Harlingen 1-7-1848, † aldaar 20-8-1848.

8 *Jan Teves*, * Harlingen 25-5-1849, † aldaar 15-2-1850.

9 *Doodgeboren kind*, * 11-8-1850, † Harlingen 11-8-1850.

10 *Sophia Maria Teves*, * Harlingen 25-8-1851, × Harlingen 25-9-1873 *Pieter Arnoud Dijxhoorn*, zoon van Carel Dirk Dijxhoorn en Adriana Quizina Hendrika Kolff.

11 *Jan Teves*, * Harlingen 31-5-1853.

12 *Cornelis (Cees) Teves*, * Harlingen 15-8-1854, volgt onder V-b.

13 *Gerardus Wilhelmus Teves*, * Harlingen 1-7-1856.

14 *Thomas Teves*, * Harlingen 2-6-1859, † aldaar 6-6-1859.

15 *Teves Teves*, * Harlingen 2-6-1859, † aldaar 27-3-1860.

Uit het 2^e huwelijk:

16 *Cornelia Catharina Teves*, * Harlingen 4-1-1869.

17 *Johanna Wilhelmina Teves*, * Harlingen 27-7-1870.

18 *Hendrika Elisabeth Teves*, * Harlingen 12-12-1872.

IV-b Teves Jans Teves, cargadoor / expediteur, * Harlingen ±1823, † aldaar 28-7-1881, zoon van Jan Cornelis Teves (III-a) en Mayke Tomas van Slooten, × Harlingen 22-6-1848 **Trijntje van der Heide**, * Harlingen 5-1-1827, † Sauwerd, gem Adorp 17-11-1889, dochter van Johannes van der Heide en Japikje van Eeken.

Op de huwelijksakte is zijn naam geschreven als Teeves Jans Teeves. Getuigen bij het huwelijk waren voor Teves zijn broer Cornelis Jans Teeves, 29 jaar, kantoorbediende en Martinus van Slooten, 42 jaar, koopman, volle oom van Teves, broer van zijn moeder.

Uit dit huwelijk:

1 *Jacoba Teves*, * Harlingen 21-11-1849, † aldaar 3-9-1868.

2 *Maria Teves*, * Harlingen 10-5-1852, × 14-1-1875 *Hendrik Albertus van Oostrum Soede*, predikant, * Zeist ±1847, wonende te Utrecht, † Groesbeek 13-6-1902, zoon

van Egbert van Oostrum Soede en Albertha Zwier.

Hij werd in 1875 beroepen te St. Johannesga. Zijn overlijden werd op 30-7-1902 aangegeven bij de gemeente Medemblik.

3 Jan Teves, predikant, * Harlingen 7-3-1854, × Achtkarspelen 30-3-1880 Martje (Martha) Schuttinga, * Gerkesklooster ±1854, † Warnsveld 30-7-1904, dochter van Geert Rienks Schuttinga en Baukje Rintjes Heringa.

Zij hebben ongeveer 10 kinderen gehad, geboren in diverse plaatsen waar Jan predikant was, bijv. Tietjerksteradeel, Sauwerd, Beekbergen. Jan was o.a. predikant in Warnsveld.

4 Johannes Teves, * Harlingen 6-2-1856.

5 Sophia Maria Teves, * Harlingen 8-6-1857, † aldaar 27-1-1867.

6 Cornelis Teves, * Harlingen 11-1-1861.

7 Doodgeboren kind, * 14-11-1872, † 14-11-1872.

IV-c Anna Gesiena Bergman, * Rotterdam 5-12-1830, dochter van Eylert Hinrich Bergman en Wiepkje Teves (III-b), × Utrecht 13-4-1865 **Jan Douwes de Boer**, gasfabrikant, * Harlingen 4-4-1829, zoon van Douwe Hendriks de Boer en Maria Jans Groote.

Anna heeft het kerkboekje geërfd van haar moeder. Voorin het boekje is een papier geplakt waarop familiegegevens van haar man Jan Douwes de Boer staan. Bij de geboorte van Jan in 1829 waren zijn ouders nog niet getrouwd, maar toen zij op 21-4-1830 in Antwerpen trouwden, heeft Douwe Hendriks de Boer, Jan als zijn zoon erkend.

Uit dit huwelijk:

1 Maria Rinsje de Boer, * Apeldoorn 21-2-1866.

2 Wilhelmina Anna Henriette de Boer, * Apeldoorn 21-6-1867.

3 Jeane Anna Geesina de Boer, * Driebergen 7-2-1869.

V-a Marten Teves, kantoorbediende, koopman, * Harlingen 17-1-1843, † Haarlem 12-12-1910, zoon van Cornelis Jans Teves (IV-a) en Janne Martens (Aukes) Schaafsma, × 1^e Harlingen 20-12-1865 **Marijke Alta**, * Harlingen 29-3-1842, † aldaar 11-6-1878,

dochter van Lieuwe Alta en Janke Lamminga; × 2^e 13-2-1879 **Catharina Elis Le-deboer**, * Rotterdam 28-7-1851, † 19-11-1927.

Uit het 1^e huwelijk:

1 Cornelis Teves, directeur Ver. Touwfabriek te Rotterdam, * Harlingen 17-2-1873, † 20-7-1949, Cornelis × Arnhem 12-8-1897 **Jacoba Kolff**, * Sneek 9-3-1872, dochter van Johannes Marius Kolff en Catharina Benthem Reddingius.

Uit het 2e huwelijk:

2 Corneille Andre Teves, * Harlingen 9-12-1879, † aldaar 15-3-1883.

3 Maria Teves, * Harlingen 2-4-1881.

4 Marten Teves, * Harlingen 23-6-1882, † aldaar 9-3-1883.

5 Trudus Teves, * ±1884.

6 André Teves.

V-b Cornelis (Cees) Teves, koopman, * Harlingen 15-8-1854, † Haarlem 30-6-1938, begraven Westerveld-Driehuis, in het familiegraf, zoon van Cornelis Jans Teves (IV-a) en Janne Martens (Aukes) Schaafsma, × 1^e Amsterdam 23-4-1879 **Diena Anna Erkelens**, * Rotterdam 18-9-1857, † Amsterdam 4-11-1909, begraven Diemen 8-11-1909, dochter van Hendrik Erkelens en Anna Dina Glazener; × 2^e 's-Gravenhage 28-3-1914 **Marretje Everdina van der Wyst**, * Amsterdam 8-7-1876, † Haarlem 17-9-1957, dochter van Gerardus van der Wyst en Hendrika Chirstina Landman.

Uit het 1^e huwelijk:

1 Anna Diena Teves, * Baarn 22-4-1880, † Lugano, Zwitserland 15-4-1913, × Amsterdam 6-2-1913 **Friedrich Wilhelm Tobias Hunger**, * Amsterdam ±1875, zoon van Jan George Hunger en Elisabeth Lulofs. Friedrich was weduwnaar van Rosette Pruys van der Hoeven, † vóór 1913.

Uit het 2^e huwelijk:

2 Cornelia Teves, * 's-Gravenhage 7-4-1915, † aldaar 15-4-1915.

3 Cornelis (Cees) Martinus Teves, * 's-Gravenhage 6-12-1917, volgt onder VI.

VI Cornelis (Cees) Martinus Teves, * 's-Gravenhage 6-12-1917, † Haarlem 27-7-

2008, begraven Westerveld, gem. Driehuis 1-8-2008, zoon van Cornelis Teves (V-b) en Marretje Everdina van der Wyst, × 3-11-1951 **Henderika (Henny) Neeltje Elisabeth Bruins**, * Delfzijl 3-10-1930, dochter van Fokko Jan Antonie Bruins en Johanna Elisabeth Catharina van Asselt.

Cornelis Martinus (Cees) Teves begon in 1946, samen met zijn vriend Arnold de Vita, een pharmaceutisch bedrijf "Pharmachemie".

In het begin importeerden ze geneesmiddelen uit Amerika, maar na verloop van enige jaren achtten ze de tijd rijp om zelf geneesmiddelen te vervaardigen. Langzamerhand groeide het personeelsbestand van 4 naar 160 personen in 1984. In dat jaar besloten ze tot een fusie met Onderlinge Pharmaceutische Groothandel OPG, een samenwerkingsverband van een groot aantal apotheken en ziekenhuizen. Ze voelden er niets voor om de zaak over te doen aan buitenlanders, ondanks dat er genoeg belangstelling was van die kant, maar je weet nooit wat een buitenlandse onderneming met je bedrijf gaat doen. Door de fusie met OPG is het werk van onze mensen verzekerd. De beide vrienden gingen dat jaar met pensioen.

Cees werd begraven in het familiegraf, waarin naast opa en oma Teves, ook de grootouders Bruins (van moederszijde) zijn begraven/bijgezet.

Uit dit huwelijk:

1 *Cornelis Martinus (Marten) Teves*, * Haarlem 4-7-1962, volgt onder VII-a.

2 *Sico Cornelis (Niels) Teves*, * Haarlem 28-8-1965, volgt onder VII-b.

VII-a Cornelis Martinus (Marten) Teves,

directeur/eigenaar Duchefa Farma b.v. te Haarlem, * Haarlem 4-7-1962, zoon van Cornelis Martinus Teves (VI) en Henderika Neeltje Elisabeth Bruins, × Blaricum 15-6-1990 **Pieterrella (Petra) Maria Schouwenaar**, * 's-Gravenhage 8-12-1963, dochter van Abraham Pieter Schouwenaar en Adriana Maria van Loo.

Cornelis Martinus Teves, Marten genoemd, is de nieuwe eigenaar van het kerkboekje van zijn voorvader, Cornelis Teves Teves, die in 1770 is geboren. Marten heeft twee dochters, maar zal het kerkboekje vermoedelijk later doorgeven aan één van de twee zonen van zijn broer Niels, zodat het in de familie Teves blijft.

Uit dit huwelijk:

1 *Annelotte Maria Teves*, * Haarlem 7-10-1993.

2 *Marlijne Catharina Teves*, * Haarlem 5-3-1997.

VII-b Sico Cornelis (Niels) Teves, directeur/eigenaar Fintage House b.v. te Leiden, * Haarlem 28-8-1965, zoon van Cornelis Martinus Teves (VI) en Henderika Neeltje Elisabeth Bruins, × Bloemendaal 8-9-1989 **Julia van Arkel**, * 's-Gravenhage 26-10-1964, dochter van Willem Hendrik van Arkel en Luna Fatima Malkoc.

Uit dit huwelijk:

1 *Stijn Cornelis Teves*, * Amsterdam 8-4-1992.

2 *Luna Lavinia Elisabeth (Elise) Teves*, * Haarlem 4-8-1994.

3 *Tjeerd Cornelis Willem Teves*, * Haarlem 5-9-1997.

Het merkwaardige verhaal van mijn overgrootvader

door Peter Uitenbogaart

Laat ik beginnen met te melden dat ik nooit iets in de vorm van een foto heb gezien van deze mensen. Trouwens ook van mijn grootmoeder heb ik nooit iets gezien of gehoord.

Mijn opa werd geboren op 22-3-1874 te Rotterdam aan de Botersloot 76 (gebombardeed 10-5-1940). Zijn moeder was ongehuwd en hij kreeg de naam Johannes An-

toon Bremer. Zijn moeder Antonetta Bremer was geboren te Doesburg op 17-12-1851. Zij was dus 22 jaar toen mijn opa werd geboren. Het vreemde is dat toen mijn opa 7 jaar was zij naar Amsterdam is vertrokken, waar zij op 8-12-1880 in het huwelijk trad. De vraag is hoe zij in contact kwam met iemand uit Amsterdam, terwijl zij daar helemaal geen familie had. Het merkwaardige is verder dat

zij een huwelijk aanging met een man die 7 jaar jonger was en pas 22 jaar.

Voor het huwelijk met Matthijs Dirk Uitenbogaart, van beroep suikerbakker en milicien, moest deze laatste toestemming van zijn vader hebben omdat hij nog minderjarig was. Via een notaris gaf zijn vader toestemming.

Bij het huwelijk erkende Matthijs Dirk Uitenbogaart een zoon Johannes Antoon Bremer, terwijl hij onmogelijk de vader kon zijn, gezien zijn leeftijd.¹ Maar zo kreeg mijn opa zijn naam Uitenbogaart. Uit dit huwelijk werden nog twee dochters en een zoon geboren. Helaas zijn de twee dochters zeer jong overleden. De zoon Antoon Matthijs werd geboren op 18-3-1888, maar is

ook jong overleden in Rotterdam, op 15-5-1942.

Lang heeft het huwelijk niet geduurd want op 7-12-1897 kwam Matthijs Dirk, 39 jaar oud, te overlijden. Daar Antonetta verder geen bestaan had in Amsterdam vertrok zij op 16-12-1898 naar Rotterdam. Ook de armoedige leefomstandigheden zullen een rol gespeeld hebben. Zij is niet lang weduwe gebleven, want op 10-10-1900 ging zij een huwelijk aan met Jacobus Johannes Nachtegaal, van beroep schipper en geboren te Vabrik op 4-9-1856. Op 22-2-1929 kwam Antonetta Bremer op 77-jarige leeftijd te overlijden. Het zal wel altijd een raadsel blijven wie nu eigenlijk de vader van mijn Opa was.

Het bewogen leven van mijn overgrootmoeder Fredrika Waaijer

door Janna Hahn-Duiven

Drie generaties: van links naar rechts Frederika Waaijer, Frederika Duiven en Janna Kramer in 1913

Mijn overgrootmoeder Fredrika Waaijer werd geboren op 31-12-1854 te Waperveen. Ze was net 6 jaar toen haar moeder overleed. Haar vader bleef achter met 7 kinderen, de oudste 17 jaar en de jongste 3 maanden. Frederika trouwde te Vledder op 8-4-1876, toen ze 21 jaar was, met Jacob Kramer. Ze kregen samen 10 kinderen, 1 kind overleed 14 dagen oud. In verwachting van het tiende kind kreeg Jacob een blindedarmonsteking en overleed. Ze werd boerin samen met de kinderen, ze verhuisden verschillende keren. Oud geworden werd ze heen en weer geschoven tussen de kinderen. Ze werd 78 jaar, en overleed te Nijeveense Bovenboer 3-4-1933.

Dit gedicht geeft haar volwassen leven goed weer. Het is in 1964 geschreven door Jacob Oosterhof, geboren 31-12-1912, overleden 2004, zoon van Janna Kramer en Willem Oosterhof.

¹ Biologisch is dit niet onmogelijk. (red.)

Mien opa en opoe

Opa was vrogger een kleine meierboer
Bej huus hoge schroale grond, wat hadden ze t zoer.
Het achterste laand was een lege mao
As veule regende kwamp die onder water van de Vledder Ao.

Opa werkte dan ook vake bej een aandere boer
En opoe dee thuus het mieste wark.
Met negen kinderen was dat een hiele toer
Maar ze waren goed gezond en stark.

Op een dag werd opa ziek
Had piene en krampen in zien boek.
Bliendedarm zeg men nou, de dokter zee toen krampkoliek
Een ziekenhuis was er niet, en veur opa viel het doek.

Opoe hef toen zelf het leide in handen neumen
Het oldste jong is weer in ouderlek huus ekomen.
Dat was zien plicht, en had het mieste wark van opoe overneumen
Daor vul hum niet an te ontkomen.

Nog een kiend leerde hij al veule lasten dragen
Veur zien moe en breurties en zussies mus hij dat wel doen.
Zoo ging zien jeugd, hij kun hum niet beklagen
Want mit alle wark en zorg was t nog grote armoe toen.

Mien moe was twaalf jaor en net van schoel
Die mus dienen bij een aander wat een beroerde boel.
Het was warken op het laand en tevens kiendermeid
Denk er nog vake over nao, dat was gien kleinigheid.

Nou is t in wereld ook overal gien welzijn en vree
Dat ziet en heurt men dagelijks veur TV.
Ook in ons land zijn er veel acties wat men ziet
Maar het zwoegen en die armoe hef men nou toch niet.

Verovering van een kaperschip in 1730

door P. Zwaan-van Diggelen

Ook in 1730 heeft Nederland zich moeten verdedigen tegen kapers die onze rijk beladen schepen uit Indië aanvielen. In mijn familie komt zo'n verhaal voor.

Ik heb een handgeschreven keukenboek uit 1752 geërfd waarin staat dat Maria Phi-

lippina Schrijver dat boek vermaakt, na haar dood, aan haar petekind Joanna Maria Nahuys en dat petekind is de moeder van de oma van mijn oma.

Waarom Maria Philippina Schrijver de petemoei van mijn over-over-grootmoeder

is geworden heb ik nog niet kunnen ontdekken, waarschijnlijk waren zij burens in Slotervaart en heeft mevrouw Schrijver zich ontfermd over haar buurmeisje, toen die, 1½ jaar oud, plotseling wees werd. Wel weet ik dat er goede banden tussen de twee families moeten zijn, want behalve het keukenboek is er ook een zilveren koelvat met inscriptie dat decennia lang bij mijn grootouders op het buffet stond als enorme fruitschaal. Nu is het in het Rijksmuseum in Amsterdam te zien.

Via het archief in Amsterdam heb ik meer gegevens over de familie Schrijver gevonden:

Maria Philippina Schrijver werd gedoopt in Amsterdam in de Oude Kerk op 20-1-1732 en is overleden in Sloterdijkmeer op 10-9-1798. Zij is begraven in de Oude kerk in Amsterdam. Zij trouwde op 29-5-1753 met Joan Frederik d'Orville, die op de Heerengracht woonde en eigenaar was van de hofstede Buyten Verwachting aan de Sloterdijkse Meerweg.

Haar vader, Cornelis Schrijver, werd remonstrants gedoopt op 31-1-1687. Hij was kapitein ter zee onder de Admiraliteit van Amsterdam en sinds 1748 Luitenant Admiraal. In 1730 ontving hij een zilveren wijnkoelvat met de volgende inscriptie:

Dit Koelvat is door het Collegie ter Admiralitey te Amsterdam residerende aan den Capiteyn Cornelis Schrijver vereerd, in er-

kentenisse vande veroveringe van het Zaleese Roofschip, op den 10 Augustus 1730.

Zalees is een verbastering van de oude naam voor Algiers.

Het is opvallend dat zowel het keukenboek als het koelvat in mijn familie zijn terechtgekomen. Er hebben tussen beide families kennelijk nauwe betrekkingen bestaan. Van welke aard is nog niet geheel duidelijk, ik ben nog bezig dat uit te zoeken.

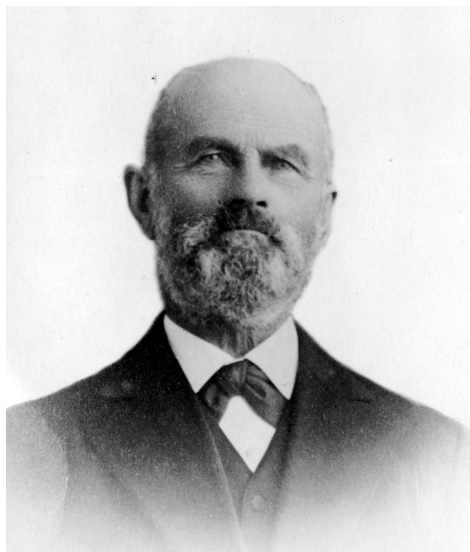
M.P. Schrijver was een belangrijke vrouw in de Waalse gemeenschap van Amsterdam. Zij is twee keer regentes geweest van het Waalse weeshuis.

In 1771, toen het weeshuis 100 jaar bestond is er een schilderij gemaakt door Jacobus Buys van vier regentessen. M.P. Schrijver, toen 39 jaar oud, is een van de vier. Nu is dit weeshuis het Maison Descartes. In de oude keuken is nog het tegeltableau te zien met de spreuk: *God is der weesen vader.*

Tussen 1768 en 1776 heeft zij verschillende keren diners verzorgd, o.a voor 22 leden van de Franse Consistorie en maaltijden voor Schepenen. Zij deed dit samen met de kok uit het Waleweeshuis, de heer Roodendaal. Zij heeft ook veel geleerd van deze kok. In het boek staan recepten die gereserveerd zijn op een diner, en die zij kennelijk ook zelf wilde maken, want ze zijn in een kriebelig handschrift heel netjes opgeschreven.

Maar geen middelen om ons in onze eerste behoeften te voorzien

door Jelle Kaastra

Sjerp Kaastra (1849–1932)

Mijn overgrootvader Sjerp Kaastra (Leeuwarden 10-2-1849 – Leeuwarden 17-12-1932) kwam uit een gardeniersfamilie te Huizum en Leeuwarden. Zijn vader, diens vier broers en zeven van zijn acht neven Kaastra beoefenden allemaal dit beroep. Vader Jelle huwde 12-5-1839 Jitske Vonk. Op diezelfde dag trouwde ook diens oudere broer Wytse, een van de vele aanwijzingen van hechte familiebanden.

Vader Jelle had zijn gardeniersbedrijf aan Achter de Hoven 237, een kilometer lange weg die vanuit Leeuwarden in oostelijke richting slingert over het voormalige landgoed Mariënborg van Marijke Muoi (Maria-Louise van Hessel-Kassel). In het begin van de 19^e eeuw ontstonden daar veel gardeniersbedrijven. Daar werd Sjerp als zesde van elf kinderen geboren. Tegenover hen woonde het wat “vreemde” gezin van kweker Pieter Botke. Die had twee inwonende vrijgezelle zoons uit late “leg”, waaronder zoon Pieter jr. met “losse handjes”

die naar Amerika wilde gaan maar in het krankzinnigengesticht in Franeker eindigde, en dienstbode Anna werd ongehuwd moeder (van wie?) en moest daarna weg. Maar met buurman Evert Bovenkamp waren de contacten zeer intensief. Diens kleindochter Amelia zou vele jaren later Sjerps vrouw worden. Het werd nog gezelliger toen oom Meine Kaastra in 1849 schuin tegenover hen kwam wonen, en het jaar daarna bloemist Pieter Hornstra zich midden tussen hen en Bovenkamp vestigde.

Maar rond 1857 sloeg het noodlot toe. Het huis van de Kaastra's moest wijken voor de vooruitgang. Het tracé van de nieuwe spoorlijn Leeuwarden-Groningen was dwars door hun huis gepland. Het gezin kon eerst korte tijd terecht in het voormalige koffiehuis de Harmonie, in zijn gloriejaren een bekende uitgaansgelegenheid in Leeuwarden, maar nu rijp voor de sloop. Kort daarna verhuisden ze naar een huisje aan de Laan van Tulpenburg, niet ver van hun oude woning, maar binnen een jaar gingen ze door naar een huisje aan de westkant van de stad, in het Zalmklooster. Dat was een hofje aan de Groeneweg, achter het Joodse kerkhof. Het is nu een deel van de Prinsentuin. Met de huurprijs van *f* 0,75 per week had de huisbaas de aankoopkosten al in zes jaar terugverdiend, voor hem dus een uitstekende belegging maar voor de bewoners minder leuk. In 1859 en 1860 kon Kaastra weer belasting betalen (de twee jaar daarvoor werd hij niet aangeslagen). Rond 1860 verhuisde Sjerp met zijn ouders naar de Baljeebuurt aan de oostkant van de stad, waar vader samen met kleermaker Petrus Horn een winkel deelde. Het was een huis met twee verdiepingen, naast de kroeg van Pieter van Maastricht. De huur bedroeg hier *f* 3,25 per week. In de buurt woonden veel gezinnen van militairen, omdat de Frede-

rikskazerne vlakbij was. Die kazerne, gelegen op de vooruitstekende Amelandsdwin-ger, was vanuit hun huis goed te zien. Kort na hun aankomst in de Baljeebuurt waren ze getuige van de grote uitslaande brand op 18 juni 1860, waarbij de Frederikskazerne tot de grond toe afbrandde. Daarbij raakten duizend militairen met hun gezinnen in één klap dakloos. De militairen werden deels elders in de stad ondergebracht; een ander deel vertrok naar Assen of Kamp Zeist. Heeft dit ook neringverlies voor vader Kaastra betekend? Het is onbekend of hij groenten aan de kazerne heeft geleverd, maar zeker is dat hij eerder groenten aan de gevangenis heeft geleverd, ook een “klant” met een kleine duizend eters. Het jaar daarop wordt nog rampzaliger. In korte tijd sterven twee zusjes van Sjerp: Maria Elisabeth, 7 jaar oud, op 23 augustus 1861, en Froukje, 5 jaar oud, op 12 september 1861. Op 15 augustus 1861 overlijdt hun huisbaas, de winkelier en gepensioneerde militair Cornelis Hellema. De erfgenamen willen geld zien en op 28 oktober 1861 worden Hellema's 20 panden geveild, waaronder het huis van de Kaastra's, alles per mei 1862 vrij te aanvaarden. Armoede en ellende liggen op de loer, maar dan komt er onverwacht hulp.

Maatschappij van Weldadigheid

De Maatschappij van Weldadigheid was in 1818 opgericht om arme gezinnen te helpen door hen een eigen bestaan als boer te geven. Daartoe werden koloniën opgericht, o.a. te Willemsoord. Plaatselijke commissies zamelden geld in om armen naar de koloniën te kunnen zenden. Ook in Leeuwarden was zo'n plaatselijke afdeling, en door het vertrek van de kolonist Van Vlisseren was er ruimte om een nieuw gezin te plaatsen. De Maatschappij had een financieel lastige periode achter de rug en stelde het niet op prijs dat de plaatselijke afdelingen probleemgevallen bij hen “dumpten”. Om dat te voorkomen bleef de afdeling financieel verantwoordelijk voor de door hen opgezonden kolonisten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de afdeling Leeuwarden in haar brief

aan de leden van 1 oktober 1861 de volgende profielschets opstelde: *een huisgezin, bestaande uit een man, vrouw en 5-6 kinderen beneden 12 jaren, tot welker leeftijd zij ter school worden gezonden. Het hoofd van het gezin moet uit de aard der zaak zeer ijverig en zeer geschikt zijn, om alleen door zijne verdiensten het gezin te onderhouden, tenzij hem eene kleine wekelijksche toelage verstrekt werd. Die toelage is niet noodig wanneer een of meerder kinderen, in staat zijn, om door hunne verdiensten de inkomsten van het gezin te vermeerderen, hetgeen toeneemt al naar mate er meer werkkraft, lust en geschiktheid tot den arbeid worden aangetroffen.*

Op 30 oktober 1861 vergadert het plaatselijke bestuur weer. Er was maar één geschikt gezin gevonden, en wel dat van Jelle Sjerps Kaastra. De voor de plaatselijke commissie aantrekkelijke punten waren: *“Het hoofd van het huisgezin is met de veldarbeid volkomen bekend, hij was steeds gardenier en groenteboer onder het behoor dezer stad; - door toevallige omstandigheden achteruit gegaan, heeft hij onlangs zijn bedrijf voor eigen rekening moeten opgeven, en zou, hoewel hij nog niet is gedaald tot de klasse die onderstand voortdurend of tijdelijk ontvangt, mogelijk al spoedig niet in staat zijn, zich zonder eenige ondersteuning te redden. Het gezin behoort niet tot de eigenlijke arbeidersstand, maar tot de burgerklasse, en zijne plaatsing in de Kolonien, zal, maar wij ons voorstellen, zijn zoowel in het belang van hemzelf als in dat van de hoeve, die aan zijne zorg zal worden toevertrouwd.”* Men hoopte dat hij in de kolonie in zijn eigen onderhoud kon voorzien, zodat de afdeling alleen de eenmalige plaatsingskosten kwijt zou zijn. En zo moesten Jelle en zijn vrouw Jitske op die 30^e oktober 1861 voor de commissie verschijnen. Het bestuur van de commissie bestond uit een aantal gewichtige lieden: de secretaris was Jhr. mr. Frans Julius Johan van Eysinga, rechter te Leeuwarden en in die tijd nog “pas” tien jaar liberaal senator (hij zou

dat 44 jaar volhouden, en uiteindelijk Minister van Staat worden), de voorzitter was mr. Haye van der Kooi (lid Gedeputeerde Staten van Friesland, Griffier van de arrondissementrechtbank), en verder waren nog lid de burgemeester van Leeuwarden, mr. Johan Henrik Beucker Andreae, dr. A.A. Hulshoff, doopsgezind predikant, de rijke olieslager en koopman Gajus Hajonides van der Meulen, en Johannes Frederik Wilhelm Freijer, adjunct-commies aan het Gouvernement van Friesland. Zowel Van der Kooi als Freijer zijn luitenant-kwartiermeester bij de Schutterij van Leeuwarden geweest. De Schutterij had haar exercitieveld recht tegenover de eerste woning van Kaastra aan Achter de Hoven, en zij zullen Kaastra daarom wel gekend hebben. Na het interview mochten Kaastra en zijn vrouw weer naar buiten, waarop de vergadering unaniem besloot hen voor te dragen. Op 15 november 1861 kwam de toestemming van de directeur van de Maatschappij, en de afdeling regelde dat het gezin al op vrijdag 6 december per schip met al hun huisraad, kleding en gereedschap naar Wolvega zou vertrekken, om vandaar over land naar Willemsoord te gaan.

De barre tocht

En zo vertrok het gezin Kaastra met alle huisraad op vrijdag 6 december 1861 per schip richting Willemsoord: vader Jelle (45), moeder Jitske (47), en de kinderen David (17), Helena (15), Sjerp (12), Tjeerd (11), Jan (9), en Wiepkje (3). De oudste dochter Jeltje (21) ging niet mee: zij diende al een aantal jaren. Het was een kille, grauwe dag met temperaturen rond het vriespunt. Leeuwarden was Leeuwarden niet meer: de lommerrijke bomen aan de Grachtswal, bij het begin van Achter de Hoven, waren net gekapt ten behoeve van de bekading van de gracht, en daarachter woekerde de stadsuitbreiding als onkruid over de voormalige vruchtbare gardeniersgronden. De reis naar Wolvega had een dag moeten duren, maar door onbekende oorzaak werden het twee dagen. Daardoor kwamen ze pas zaterdagavond laat in de stro-

mende regen aan bij het logement van Libbe Dijk in Wolvega. De drie oudste kinderen, waaronder Sjerp, hadden zodanige ernstige koorts opgelopen dat ze voorlopig geheel ongeschikt voor de arbeid waren. Pas op maandag kon de reis over land van Wolvega naar Willemsoord worden ondernomen. De reis bracht door dit alles zoveel extra kosten met zich mee, dat de daarvoor meegegeven f 20,- geheel opgingen. De inventaris van de huisraad die meeding is bewaard gebleven. Jelle schreef daaronder veelzeggend "Maar Geen Middelen om ons in onze Eerste Behoeften te voorzien".

En Kleding
 En de Bra tje
 2 groe. Tafel
 En Jeltje
 12 Haalpen en 6 Staaf
 100k. Rachtel
 en Kleding Rachtel
 100k. Rachtel
 3 Borden met Faamleijste Stel
 Spiegel.
 Kleding voor Man Vrouw
 en kinderen. Gaaps en Zondags
 Rijk en vier Schooning
 Potten en Pannen met tot een
 Fatleoneijste Huis Kleding
 Be hoort. Met leuge G. 21/11/61
 pen en meer Kleding
 Maar Geen Middelen om ons in
 onze Eerste Behoeften te voorzien
 J. Kaastra

Inventaris van Jelle Kaastra in 1861.

Dat zag de Directeur van de Maatschappij ook in; hij maakte de afdeling Leeuwarden er subtiel op attent dat het niet slim is om iemand die zijn inkomsten uit de oogst moet verkrijgen midden in de winter op te sturen. Bovendien was men wel bedreven in de tuinarbeid, maar niet in de veldarbeid. Men berekende dat het gezin f 2,- per week

nodig zou hebben, maar om geen risico te lopen dat men dat jaren zou moeten betalen, keerde men ineens *f* 60,- uit, driemaal het bedrag dat men normaal voor gezinnen reserveerde. Maar, men was er dan in één keer van af, en het gezin zou hiermee tot de oogst kunnen rondkomen.

In de kolonie

Kolonistenwoning te Willemsoord van Cornelis Nicola, zoon van Jeltje Kaastra, de oudste zuster van Sjerp. Volgens Sjerps zoon Roelof woonden zijn grootouders in een soortgelijke woning.

Jelle, maar vooral zijn vrouw Jitske, was zwaar teleurgesteld in wat men aantrof. De drie jongste kinderen zouden naar de kolonieschool gaan, maar die werd wegens bezuinigingen per 1 januari 1862 gesloten. Jitske klaagde dat ze in Leeuwarden een uitmuntend bestaan hadden gehad, en Jelle beweerde dat men hem door schone beloften had overgehaald om te komen. De afdeling ontkende dat, maar gaf wel toe *dat men hem, omdat men wist dat hij een slecht bestaan had en langzamerhand tot armoede verviel, heeft op- en aangezocht om naar de Kolonien te gaan, zonder zijne eigen aanvragen af te wachten. Volkomen onwaar is dus ook de bewering dat zij hier een zeer goed bestaan hadden.* Maar de directeur had verder goed vertrouwen in het gezin, dat al in het eerste jaar tot vrijboer gepromoveerd werd. Die vrijheid was overigens beperkt: Jelle werd in november 1862 door de Directie op de vingers getikt omdat hij zonder toestemming naar Leeuwarden was geweest. Maar, *omdat hij zich overigens oppassend gedraagt en met lust en ijver werkt,*

mocht hij vrijboer blijven. De directeur kon echter een sneer naar Jitske niet nalaten: *Hoetans zijne vrouw, die na hare aankomst nog eenigen tijd gesukkeld heeft, maar thans geheel hersteld is, zich schijnbaar niet zoo veel moeite geeft als Kaastra om vooruit te komen en ook de kinderen vlijtiger konden zijn.*

David Meese Vonk (1790–1874), grootvader van Sjerp Kaastra.

Later is Jelle nog wel in Leeuwarden geweest. Zo was hij bij de verrekening van de erfenis van zijn moeder in 1865. Er viel voor hem niet veel te erven omdat hij een schuld van *f* 356,- bij zijn moeder had. Ook vermeldenswaard is het overlijden van zijn schoonvader David Vonk in 1875. Die liet 11 panden na, waarvan een deel in de naar hem genoemde Vonkebuurt bij de Groeneweg lag, een hofje naast het Zalmklooster waar Jelle kort gewoond heeft. De erfenis bedroeg *f* 2650,-, waarvan Jelles vrouw Jitske een kwart toekwam. Had Jitske, indien nodig, in 1861 nog kunnen rekenen op steun van haar vader, en hadden ze daarom de situatie in 1861 nog niet zo nijpend gevonden?

Sjerp op eigen benen

De kinderen verlieten het ouderlijk huis. David Kaastra, de oudste broer van Sjerp, werd conducteur bij de spoorwegen, wel wat bizar als men bedenkt dat de spoorwegen mede tot de penibele situatie van de familie hebben geleid.

De woning van de gouverneur van Friesland aan het Gouverneursplein te Leeuwarden, waar Sjerp Kaastra huisknecht was. Het uiterlijk van het gebouw is sinds 1873 nauwelijks veranderd. Foto 24-7-2012.

Sjerp vervult zijn dienstplicht als plaatsvervanger voor de boerenzoon Abe Jans Veldman uit Utingeradeel tussen mei 1870 en juli 1871, bij het derde regiment infanterie, 1^e compagnie, 2^e bataljon te Bergen op Zoom. Daarna is hij weer kort thuis, voor hij in 1873 huisknecht wordt bij de gouverneur van Friesland, Jan Ernst baron Van Panhuys. Hij woont dan op toplocatie in Leeuwarden, aan het Gouverneursplein (tegenwoordig restaurant Sems, nog steeds een indrukwekkend pand). In mijn bezit is nog een handgeschreven boekje met liederen, die hij in die periode verzameld heeft. Hij zoekt in Leeuwarden weer zijn oude bekenden uit zijn jeugd op, en huwt 27-11-1875 met Amelia Stienstra. Haar moeder, Catharina Bovenkamp, was dochter van Evert Bovenkamp en Amelia Paan, zijn vroegere buren aan Achter de Hoven. Catharina was vrij jong weduwe geworden. Haar man Roelof was voor zijn huwelijk knecht bij haar ouders geweest, maar later had hij zijn eigen gardeniersbedrijf op Camstraburen in Leeuwarden. Omdat hij in 1859 al op 39-jarige

leeftijd overleed, moest Catharina het bedrijf alleen voortzetten. Een schoonzoon als Sjerp, die het gardeniersvak als kind had geleerd, was dan ook ongetwijfeld heel welkom. Het enige kind dat uit het huwelijk van Sjerp en Amelia werd geboren (Roelof Kaastra, * 6-7-1879) werd wel daarom naar de overleden opa Roelof Stienstra vernoemd, en niet naar Sjerps eigen vader.

Amelia Stienstra (1852–1918), eerste vrouw van Sjerp Kaastra.

Zijn schoonmoeder Catharina Bovenkamp overleed eind 1882. Er is in de familie nog een uitgebreide condoleancebrief aanwezig van de verhuurder van het land, ds. A.M. Bokma de Boer te Brummen, waarin deze Sjerp en zijn vrouw laat weten de huurovereenkomst van het land in Leeuwarden graag voort te zetten. Ds. Bokma de Boer was de vader van Nynke van Hichtum, schrijfster van Afke's Tiental, en schoonvader van de politicus Pieter Jelles Troelstra.

In 1893 gaat de gezondheid van Sjerps ouders achteruit. Zijn moeder schrijft hem dan op 26 september een brief vanuit Willemsoord. Zij vertelt hem dat zij langdurig met haar gezondheid sukkelde. Zijn vader is weliswaar volmaakt gezond, maar door haar ziekte heeft hij geen aardigheid meer aan het land. Bovendien is hij dan ook al bijna 77 jaar oud. Door de ziekte van moeder, moet vader nogal eens in huis zijn vrouw helpen, en daardoor moet hij anderen tegen be-

taling zijn land laten bewerken. Omdat dit nogal wat kost, heeft hij de directeur van de Maatschappij van Weldadigheid om huurvermindering gevraagd, maar dat hielp niet veel. In Frederiksoord wordt net een gasthuis gebouwd met vijf kamers, en Jelle en Jitske hebben hun zinnen gezet op een kamer in dat rustoord (het gebouw staat er nog steeds). Jitske vraagt haar zoon Sjerp daarom om advies, of ze deze stap wel zullen wagen; ook zit ze er mee wie van de kinderen dan het land over zal nemen: zoon Jan, die schoenmaker is, of dochter Jeltje met haar man Gabriel Nicola.

Jitske Vonk (1814–1894), moeder van Sjerp Kaastra.

Jeltje neemt uiteindelijk het geheel over, en kort voor de jaarwisseling van 1893 op 1894 verhuizen ze, na toestemming van de Directeur van de Maatschappij, naar het rustoord. Daar overlijden beiden kort na elkaar, Jelle op 23 februari, en Jitske op 4 maart 1894.

Met hard werken en goed beleggen verder komen

Sjerp kan intussen redelijk rondkomen in Leeuwarden. Vanaf 1890 koopt en verkoopt hij negen verschillende panden in Leeuwarden. Daar zijn bedragen van enkele duizenden guldens mee gemoeid, deels met hypotheeken gefinancierd. Het eerste huis dat hij koopt ligt aan Achter de Hoven 71, op de grond waar vroeger de Harmonie stond, en waar hij als jongen kort had gewoond. Een ander pand van hem aan Achter de Hoven lag op een steenworp afstand van zijn verdwenen geboortehuis. De meeste van die panden verhuurde hij. Rond 1903 verhuist

hij zelf van Camstraburen naar de Noordersingel nr. 38, een pand op een van de mooiste plekjes aan de singel, met uitzicht op de Prinsentuin. Na jarenlange zwakte overlijdt daar zijn vrouw Amelia op 24 mei 1918. Sjerp schrijft over deze periode zelf het volgende:

Den W. Ed. Heer Dr. Schreuder (toen dokter Middelburg overleden was) is getuige geweest, van mijn eerste vrouw, hoe die ruim twintig jaar gesukkeld heeft aan een Gregorische ziekte. Toen mijn eerste vrouw overleden was heeft ze bij haar overlijden door mijn tussenkomst haar bezit als toen vermaakt aan de kleinkinderen die haar lief waren! En te jong nog om hun dit te vermaken. Ik nam op mij onderget. dit op mij te nemen, mits ik de rente er van genieten zou, zoo lang ik leefde. Het waren de gelden die ze zelf verdiend hadde door de vele klanten, dier zij ook al weder van haar grootmoeder had overgenomen buiten mij om! Dit spaarpotje moesten haar kleinkinderen hebben zoo ik genoemd heb. Dit heb ik beloofd onder Ede. Dit wou ze hebben, en hierop is ze de eeuwige slaap ingegaan! En deze eed is mij heilig zoo lang ik nog leef. Onderget. S. Kaastra Jzn. geb. 1849 10 Februari.

We hadden 44 jaar gehuwd geweest en maar één zoon die in mijn zaak gekomen is. Na een veertig jarige dienst als gardenier op vijf pondemaat verwaarloosd land. Sober geleefd met mijn vrouwtje en hard moeten werken vroeg en laat. Enz, enz. Met mijn tweede vrouw ben ik in 't Gasthuis Gr. Kerkstraat 26 gekomen op drie en zeventig jaar. Die had zich opgeofferd aan de kinderen. Twee in getal de oudste was naar de Marine gegaan en het meisje is hoofd van de middelbare school geworden. Beste kinderen! Op grond hier van ben ik wederom getrouwd met haar en door het vroegere werken en voor haar kinderen te zorgen, heb ik haar na nog tien jaar met haar gehuwd geweest zijnde, wederom verloren! Thans heb ik een huishoudster dewelke ik getroffen heb: die voor mij zorgt! X in trouw en hou.

De hierboven genoemde tweede vrouw Sjoukje Veenstra (* Buitenpost 1857), was in 1884 gehuwd met Hendrik van Daalen, een zadelmaker die na twee kinderen bij haar verwekt te hebben met de noorderzon verdwenen is. Dat huwelijk werd dan ook in 1896 ontbonden. Sjoukje moest daarna als huishoudster aan de kost komen. Zij kwam uiteindelijk in 1913 vanuit Stiens naar Leeuwarden, als huishoudster bij de 28-jarige kassier Pieter Johannes Smids, een vrijgezel die aan de Spanjaardslaan 131 woonde. Smids huwde in 1917 te Amersfoort een 18-jarig meisje, maar het huwelijk werd al na vier maanden door scheiding ontbonden. Twee jaar later hertrouwde hij, maar toen was Sjoukje al vertrokken en gehuwd met Sjerp. Sjerp en Sjoukje huwen al binnen drie maanden na het overlijden van Amelia Stienstra.

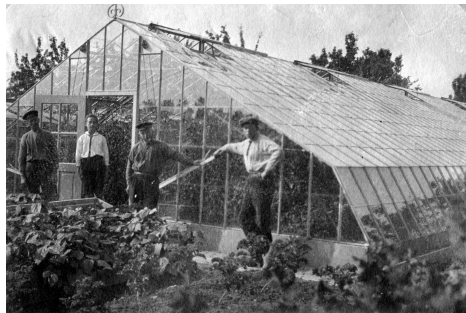
Het Oud St. Anthony Gasthuis te Leeuwarden, waar Sjerp Kaastra zijn laatste jaren verbleef.

In 1922 verhuizen ze naar het Oud St. Anthony Gasthuis aan de Grote Kerkstraat 26. Ze wonen daar op de Abbamagang nr. 18. In 1927 gaat de gezondheid van Sjoukje achteruit. Daarom komt er een huishoudster bij hen inwonen, de 29-jarige Saakje Tasma uit Oenkerk. Zij blijft maar drie maanden, en wordt dan vervangen door de 52-jarige Zeeuwse weduwe Thona Hendrika van Dijk, wed. A.C.A. de Jong. Sjoukje overlijdt al zeven weken later, op 20-6-1927. Thona zal echter tot Sjerps dood bij hem blijven wonen. Beiden verhuizen in 1929 nog binnen

het gasthuis naar een andere kamer, Minnemagang 8.

Zoon en kleinkinderen

Maar we keren nu even terug in de tijd. Sjerps enige zoon Roelof werkte mee op het bedrijf en nam het later over. Roelof huwde in 1909 met Pietje Pakker, enige dochter van de smid Gosse Pakker en Antje de Jong.

Op het bedrijf van Sjerp Kaastra. Links Roelof Kaastra.

Sjerp Kaastra (midden), met naast hem zoon Roelof Kaastra (1879–1970) en schoondochter Pietje Pakker (1883–1964). De foto is genomen voor het St.

Anthony Gasthuis in Leeuwarden.

Zij was een bijzonder innemende, zorgzame en lieve vrouw, en zorgde niet alleen goed voor haar man en kinderen, maar had ook aandacht voor haar schoonvader Sjerp en diens beide echtgenotes. De kinderen van Sjoukje Veenstra waren haar daarvoor zo dankbaar dat ze haar na Sjoukjes overlijden een servies nalieten. Roelof en Pietje kregen vijf kinderen, waarvan twee jong overleden. Kleinzoon Sjerp verdronk op 3-jarige

leeftijd op 2-6-1915 in de Dokkumervaart. Hem was verboden daarnaar toe te gaan, maar het knaapje zei, in Leeuwardens dialect, "ik gaan toch", met alle fatale gevolgen van dien. Er resten nog twee zorgvuldig bewaarde haarlokken en een groot portret van het jongetje. In zijn graf werden later ook zijn opa Sjerp en diens echtgenotes bijgezet. Kleindochter Catharina werd slechts 19 dagen oud en ligt in hetzelfde graf, maar de andere drie kinderen (Gosse, Amelia en Antje) zijn in goede gezondheid opgegroeid.

Mijmering van een oude man

In het al eerder genoemde boekje met door Sjerp overgeschreven liederen staat ook het volgende fragment. Het is gedateerd woensdag 11 augustus (dit moet 1920 of 1926 geweest zijn).

Vanmorgen vroeg uit de veren. Jo en Lieke om 8 uur na Groningen ik op de wandeling. Een boodschap was noch te vroeg op weg na 't kerkhof komt om Roel en Pietje met de kinderen mij tegen, ook na 't spoor om te gaan naar Harlingen (even gestaan). Toen de weg op naar 't Panorama. Op 't kerkhof op de eerste bank was 't wat winterig de pijp aangestoken en verder op, aan de Noordkant was 't eenig een pracht gezigt. Zoo ver de horizon reikte vogels verschillend en vee. Prachtig weer. Geen mensch te zien. Ik heb aldaar een uur gezeten. Toen kwam een dikke bui die heb ik onder paraplu afgewagt. Ik liet zoo op mijn eentje mijn gedachten gaan of het de Reveu passeren over het verledene en verveelde mij niet. Onder anderen een verzuchting van een grijsaard op een bank gezeten leunende op zijn stok die ik eens gelezen had in een tijdschrift. En een pijpje in zijn mond had die aldus aanving. De bladeren vallen een voor een. Dit deden ze vanmorgen ook al ofschoon 't stil weer was: zoo zag ik in mijn leven, véél dat mijn hart ééns dierbaar was, zich stil en staag begeven. Thans staat de winter voor mijn deur, ik voel de storm opsteken, dier 't laatste wat mij aan de aarde noch hecht, zich weldra zal verbreken. Nogthans beklemd geen vrees mijn hart, maar blijf in

God geloven dat, als deez' laatste band mij breekt ik stijg verjond na boven (de geest dan!). Daar zal ik juichen in een licht, waar 't eeuwig lent'zal wezen, tot glorie leid mijn ziel den dood waartoe zou ik dan vrezzen? Laat vallen dan, die laatste blâân, ik zie mijn Heiland wenken, die me alles wat ik op aard verloor, veel schoner weer zal schenken. Zoo enz. enz: Ik ging opstaan en het boodschap doen en huis toe. Het was een prachtige morgen geweest. En wenschte er niet voor van verre het te zoeken wat men zoo dicht bij vinden kan; ik onderget: ver-deel 's menschen leeftijd in 4 delen als: tot 25 jaar als de lente, tot de 50 jaar als de zomer, 75 jaar tot de herfst, en tot de 100ste, het einde, waarin enkelen aan toekomen.

Het einde

In de crisisjaren, de jaren dertig van de vorige eeuw, leverde het land niet veel meer op en Roelof overwoog om het bedrijf te verkopen en te gaan rentenieren, zeker toen zijn schoonvader Gosse Pakker op 8 juni 1930 overleden was en een aantal panden aan zijn dochter Pietje had nagelaten. Roelof was toen nog maar vijftig jaar oud. Dit was tegen het zere been van zijn vader Sjerp, die in zijn jeugd bittere armoede had meegeemaakt maar er weer bovenop gekomen was. Op de binnenkant van het kaft van zijn huwelijksboekje schrijft hij met potlood zijn beklag aan schoondochter Pietje. Dat is later doorgestreept maar nog steeds leesbaar. Hij schrijft:

Denk er om dat de naasten uw liefste kinderen zijn!! Een man te hebben als uw man Pietje die dat lange na niet verdiene om als baas zijnde op eigen land! Pietje, uw Vader en Moeder zouden zich omkeren in 't graf als ze wisten dat zo'n kind nalieten. Uw ouders hebben er anders veel voor moeten doen! De koning te rijk vanaf uw vader overleden is. Ik hoop en wensch dat je R. nog tot inkeer mag komen en geen turf in 't veen brengen mag. Tot zoover. We zullen nog eens zien wat de tijd brengen zal. Ik zie 't donker in en hoop 't niet te beleven dit is over d: er zullen wel meer klaplopers zijn.

Niettemin zet Roelof zijn plannen door. De tijd heeft hem gelijk gegeven. Door te beleggen in huisjes die hij verhuurde (net als zijn vader dat deed) heeft hij kunnen rentenieren tot zijn dood veertig jaar later, en zelfs nog wat aan zijn kinderen nagelaten. Roelof biedt zijn 2,5 pondemaat gardeniersland aan de Dokkumervaart te huur of te koop aan per 3-8-1931, 19-9-1932, en tusslotte op 24-12-1932, een week na het overlijden van zijn vader. Op 31-1-1933 koopt hij Obrechtstraat 11 en 15 te Leeuwarden voor 6000 gulden, ongetwijfeld van het geld geërfd van zijn vader.

Sjerp overleed 17-12-1932 te Leeuwarden. Zijn graf op de oude begraafplaats aan

de Spanjaardslaan wordt nog steeds door de familie onderhouden.

Bronnen

Veel materiaal komt uit het familiearchief. Ik dank het Historisch Centrum Leeuwarden voor hun behulpzaamheid bij het onderzoek. Er is o.a. gebruik gemaakt van het archief van de afdeling Leeuwarden van de Maatschappij van Weldadigheid. De grote gedigitaliseerde collectie die via internet toegankelijk is, o.a. beeldbank en bevolkingsregisters, is van onschatbare waarde, en bespaart heel wat reiskosten bij de NS. De spoorwegen hebben onze familie al genoeg problemen bezorgd (blz. 112)...

Een mysterieuze geboorteakte

door Ina Budde-Korver

In het Academisch Ziekenhuis te Utrecht werd op 18 augustus 1843 een meisje geboren dat de namen Johanna Maria kreeg. Haar moeder was Jakoba van Diejen, dienstmeid, wonende te Utrecht, Korte Jufferstraat Wijk G nr. 500. Op 19 augustus werd van deze geboorte aangifte gedaan door Cornelis Sniijders, bediende, 33 jr, wonende in de Jufferstraat Wijk G, die verklaarde bij de bevalling te hebben geassisteerd. De akte werd in het geboorteregister opgenomen onder nummer 1063.

Twee jaar later werd in de marge van deze akte de volgende aantekening geplaatst: *Bij de voltrekking van het huwelijk op den derden September achttienhonderdvijfenvestig hebben **Johannes Portengen** en **Corstiaantje van Dieën** dit kind erkend en alzoo gewettigd.*

Deze geboorteakte riep bij mij meerdere vragen op, t.w.:

- waarom werd de moeder **Jakoba van Diejen** genoemd, terwijl zij in de huwelijksakte **Corstiaantje van Dieën** heette?
- waarom werd het kind niet naar haar moeder Jakoba (of Corstiaantje) genoemd, wat gebruikelijk was bij een dochter van een ongehuwde moeder, maar kreeg zij de na-

men Johanna Maria?

- waarom werd het huwelijk pas twee jaar na de geboorte van Johanna Maria gesloten?
- wat was de rol van Cornelis Sniijders? Had hij het kind alleen maar aangegeven bij de Burgerlijke Stand, of was hij misschien de vader? Waarom zou hij anders bij de geboorte aanwezig zijn geweest?

Beginnende bij de laatste vraag zocht ik via Genlias naar meer informatie over Cornelis Sniijders en ontdekte dat op 4-11-1840 in Utrecht het huwelijk was gesloten tussen een zekere Cornelis Sniijders en Johanna Geertruijda Tison. Op 8-2-1841 had dit echtpaar een dochter gekregen, genaamd Cornelia Sniijders.

Maar tot mijn grote verrassing werden in Utrecht tussen 1840 en 1844 nog veel meer kinderen geboren van wie Cornelis Sniijders als vader werd genoemd; het waren wel een stuk of 20, en de naam van de moeder was in elke akte een andere. Woonden er destijds meerdere mannen in Utrecht met de naam Cornelis Sniijders, of hadden we hier te maken met een ware ladykiller, de Casanova van Utrecht zozegd? Of was er misschien sprake van een administratiefoutje?

Dat laatste leek me eigenlijk het meest waarschijnlijk.

Via GenVer zocht ik in de Familysearchscans van de geboorteregisters van Utrecht de geboorteakten van al deze kinderen op, en kwam daarbij tot de conclusie dat het in alle akten wel degelijk om dezelfde Cornelis Snijders ging. Alleen was hij de aangever van de geboorten, die weliswaar verklaarde bij de bevallingen aanwezig te zijn geweest of te hebben geassisteerd, maar nergens als de vader van de kinderen werd vermeld. In al deze akten ging het om ongehuwde moeders die een kind kregen in het Academisch Ziekenhuis (ook wel Nosocomium Academicum genoemd) in de Lange Jufferstraat te Utrecht. Kennelijk was Cornelis Snijders als bediende werkzaam bij dit ziekenhuis, en behoorde het assisteren bij bevallingen en het aangeven van geboorten bij de Burgerlijke Stand tot zijn taken.

Dit toch maar even gemeld bij Genlias, en al gauw kwam het antwoord dat de bewuste akten inmiddels waren aangepast, en dat de achternamen van de kinderen waren gewijzigd in die van hun moeders.

Waarmee de naam van Cornelis Snijders van alle blaam gezuiverd is, en ik weer meer vertrouwen heb gekregen in het vaderschap van Johannes Portengen. Waarschijnlijk heeft Corstiaantje van Dieën haar kind Johanna genoemd met verwijzing naar de vader: Johannes. Bij buitenechtelijk geboren jongetjes was het immers ook min of meer gebruikelijk dat zij de naam van hun biologische vader kregen. Hoe dan ook, Johannes Portengen erkende Johanna Maria als zijn kind, en daar zal hij wel zijn redenen voor hebben gehad. Overigens staat in de huwelijksakte betreffende deze erkenning het volgende geschreven: *Wijders verklaarden de bruidegom en de bruid te erkennen een kind van het vrouwelijk geslacht, ingeschreven in het geboorteregister dezer stad, den negentienden Augustus achthonderddrieënveertig onder nummer 1063 folio 48 deel 2 met de voornamen **Johanna Maria**, waarbij echter de comparante ter an-*

*dere zijde verkeerdelijk vermeld staat als **Jakoba van Diejen**.*

Jakoba alias Corstiaantje werd als Corstiana van Dieën op 22-7-1815 geboren in Buurmalsen (Geldermalsen), dochter van Corstiaantje (Korstiaantje) van Dieën. Het is mogelijk dat zij twee Corstiaantjes van Dieën in de familie wel genoeg vond, en daarom besloot haar kind de namen Johanna Maria te geven. Of zij zelf inderdaad later in Utrecht Jakoba werd genoemd, of zij in het ziekenhuis opzettelijk een verkeerde naam had opgegeven, of het een vergissing was van de aangever Cornelis Snijders of van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand, zullen we nooit te weten komen. Het is wel een feit dat zij geen kleinkinderen kreeg met de naam Corstiaantje, maar wel een kleindochter die Jakoba werd genoemd, hoewel deze naam bij mijn weten noch in de familie van de vader, noch in die van de moeder voorkwam.

Blijft de vraag waarom Johannes zo lang gewacht heeft met trouwen. Wist hij niet dat Corstiaantje zwanger was? Had hij nog geen zin in een huwelijk, of geen geld om een gezin te onderhouden? Had hij andere financiële verplichtingen, bijv. het onderhouden van zijn moeder Grada Hoff, die sinds 23-4-1834 weduwe was? Zo jong was hij trouwens niet meer; hij werd 14-10-1808 in Maarssen geboren, dus toen hij uiteindelijk met Corstiaantje in het huwelijksbootje stapte was hij al 36. Hij is wel erg lang in militaire dienst geweest; volgens het militiecertificaat van de provincie Utrecht d.d. 20-8-1845 werd hij in 1827 in Maarssen ingeschreven en diende hij 9 jaar bij de 5^e afdeling Infanterie. Maar stel dat hij als 19-jarige werd ingelijfd, dan moet hij toch wel omstreeks 1836 gepasporteerd zijn. De dienstplicht kan dus geen reden zijn geweest voor het uitstellen van het huwelijk. Volgens de huwelijksakte woonde hij in 1845 sinds kort in Utrecht, en daarvoor in Jutphaas. Misschien was Corstiaantje hem daardoor tijdelijk uit het oog verloren, of misschien had hij in Jutphaas werk gevonden als stalknecht en

kon hij pas later in Utrecht een baan krijgen. Het blijft allemaal gissen.

Johanna Maria Portengen, inmiddels dienstmeid, trouwde toen zij 32 jaar was op 9-2-1876 in Utrecht met de 35-jarige Petrus Wouters, weduwnaar van Maria Joanna van Geenhuizen. Petrus werd 17-11-1840 in de Luttekepoortstraat in Harderwijk geboren. Zowel zijn vader, Theodorus Camillus Wouters, als zijn grootvader Theodorus (roepnaam Dirk) Wouters verdienden daar de kost als koperslager. Petrus zette deze traditie niet voort: hij werd bakker, verhuisde naar Utrecht en trouwde daar met Maria Joanna van Geenhuizen. Zij kregen vier kinderen, die helaas allemaal levenloos ter wereld kwamen. Maria Joanna van Geenhuizen overleed 11-4-1874 op 35-jarige leeftijd.

(Waarschijnlijk) J.M. Portengen

Waarschijnlijk is Johanna Maria voor haar huwelijk van kerk gewisseld. De Portengens waren gereformeerd, en de Van Dieëns eveneens. Petrus Wouters was katholiek en ook zijn kinderen werden later met dit geloof opgevoed.

Het eerste kind van Petrus Wouters en Johanna Maria Portengen, Petrus genaamd,

werd al snel na hun huwelijk geboren, en wel op 9-5-1876. Daarna volgden vier dochters:

11-6-1879 Sophia Wilhelmina

29-12-1881 Maria Jacoba en Everarda Johanna, tweelingen

3-3-1883 Jakoba

Maria Jacoba, één van de tweelingzussen, overleed 7-3-1884, drie jaar oud. De andere kinderen bereikten allemaal de volwassen leeftijd, trouwden en kregen kinderen.

GEDENK IN UWE GEBEDEN DE
ZIEL VAN ZALIGER

**JOHANNA MARIA
PORTENGEN,**

Wed. van P. WOUTERS,

geboren den 18 Augustus 1843, overleden te Utrecht den 14 Juni 1933 en begraven den 17 d.a.v. op het R. K. Kerkhof aldaar.

Zij is gestorven, uitgeleefd en hoog van jaren. Gen. XXV: 8

De dood is voor de rechtvaardige het einde van alle kwalen en het begin van een onuitsprekelijk geluk. Gij, o Heer, hebt mijn lijden in vreugde veranderd. Heer, God, in eeuwigheid zal ik U loven. Ps. 20: 12.

Zij stond bij allen in goede faam, omdat zij zeer Godvreezend was, en niemand sprak een woord kwaad van haar. Jud. VIII: 8.

Mijne kinderen en kleinkinderen, Gods welgevallen en mijn moederzegen rusten op U, omdat gij mij Uw kindertiefde betoond hebt. Blijft voor mij bidden, gelijk ik het zal doen voor U. Bemint elkaar met oprechte liefde. Leeft zóó, dat gij den dood nooit behoeft te vreezen.

Mijn Jezus barmhartigheid. 300 d. aflaat

DAT ZIJ RUSTE IN VREDE.

Bidprentje Johanna Maria Portengen

De familie Wouters woonde in de Bekkerstraat, Wijk I nr. 28, waar alle kinderen geboren werden. Petrus Wouters, bakker, overleed 19-10-1890 op 49-jarige leeftijd in de Jansstraat, Wijk I nr. 17. Zijn

vrouw overleefde hem vele jaren. Johanna Maria Portengen, weduwe van Petrus Wouters, overleed op 14-6-1933 in de Bouwstraat te Utrecht. Zij werd bijna 90 jaar oud. Zij werd 17-6-1933 begraven op de R.K. begraafplaats te Utrecht.

Behalve een bidprentje zijn er ook nog 2 foto's als aandenken aan Johanna Maria Portengen, hoewel ik er niet helemaal zeker van ben of zij inderdaad de vrouw is die op deze foto's staat. Ze zijn afkomstig uit een oud

album van één van haar kleindochters, mijn schoonmoeder. Verder niets. Niemand kan zich Johanna Maria Portengen herinneren en er zingen over haar geen verhalen rond in de familie. Ook mij zou ze niet zijn opgevallen als mijn aandacht niet was getrokken door haar bijzondere geboorteakte, die mij niet alleen nieuwsgierig maakte naar haar, maar ook naar haar moeder en grootmoeder. Maar dat is weer een ander verhaal.

Social media en genealogie

door Marcel van de Krol

Wat is social media?

Social media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. (bron: wikipedia)

Social media zijn bijvoorbeeld hyves, facebook, twitter, linkedin, schoolbank, flickr en youtube.

Voor genealogen kunnen de eerste drie belangrijk zijn.

Wanneer je een account hebt aangeemaakt bij bijvoorbeeld hyves en/of facebook kun je andere mensen uitnodigen vriend van je te worden. Wanneer zij dat dan accepteren dan kunnen zij de berichten volgen die je op je hyves- of facebookpagina plaatst en jij ziet op je startpagina ook de berichtjes die jouw vrienden (lees contacten) op hun pagina plaatsen.

Bij een twitteraccount kun je korte berichtjes plaatsen, zogenaamde tweets, van maximaal 140 tekens. Jouw volgers lezen die berichtjes en jij leest de berichtjes van diegenen die jij volgt.

Wat heeft genealogie met social media te maken?

Omdat het begrip vrienden heel ruim is kunnen vrienden ook mede-genealogen, naamgenoten of verre familie zijn. Ook instellingen en verenigingen kunnen vriend van je worden of zij maken zelf een pagina aan die je aan je account kunt koppelen, bij

hyves is dat een publieke hyve en bij linkedin en facebook een groep.

Online-genealogen en Aldfaer zitten bijvoorbeeld op linkedin en geneanet op facebook.

MyHeritage, geneanet, genealogie-online, hcc-genealogie, de NGV, de NGV-Amersfoort, het Nationaal Archief en het Centraal Bureau voor de Genealogie zitten allemaal op twitter. Uiteraard ben ik een heleboel vergeten te noemen.

Genealogische sites

MyHeritage, Geneanet, Stamboom-Nederland, Genealogie-Online en WieWasWie zijn eigenlijk ook een soort sociale sites. Weliswaar kun je op die site niet vertellen dat je gisteravond heerlijk uit eten bent geweest maar je kunt wel je stamboom op die site plaatsen die anderen kunnen zien en anderen kunnen er ook hun stamboom op zetten.

Je kunt dan elkaars stamboom bekijken, vergelijken en bij vragen of opmerkingen kun je contact met elkaar opnemen.

Bij sommige van die sites kun je je gegevens automatisch laten controleren of andere genealogen dezelfde personen als jij in hun stamboom hebben, een zogenaamde match. Je kunt dan die gegevens met elkaar controleren, toevoegen of wederzijds ontbrekende gegevens aanvullen.

Het plaatsen van je stamboom op één van die sites gaat simpel door een gedcom-

bestand te uploaden. Een gedcombestand haal je uit je genealogie programma. Bij MyHeritage kun je ook hun gratis stamboom programma Family Tree Builder gebruiken. Dit is een mooi programma maar

kent geen patroniem, dus dan moet je zelf met de naam iets verzinnen. Bij het afsluiten van het programma vraagt het programma of het de gegevens op MyHeritage wel of niet moet zetten.

Boekbesprekingen

door Willem van Maren

P. Hoekstra

Lunteren. Een historische studie, gevolgd door Uit het verleden van Lunteren.
Barneveld 2011. € 22,95

Pier Hoekstra (1911–1996) ging na zijn pensionering in Lunteren wonen en ontwikkelde zich daar tot geschiedschrijver van dit dorp. Hij was de drijvende kracht achter de oprichting van de Stichting Oud Lunteren (nu de Vereniging Oud Lunteren). In 1982 en 1989 verschenen twee boeken over de Lunterse geschiedenis van zijn hand. Die boeken waren al lang uitverkocht maar zijn nu in een bundel met aanvullingen opnieuw uitgegeven. Hans Berende van het gemeentearchief Ede heeft de publicaties van Hoekstra onder handen genomen en waar nodig gecorrigeerd en aangevuld. Verder heeft Berende het bronnen- en notenapparaat bewerkt en aangevuld. Aan de oude teksten is niet veel veranderd, maar toch is er een nieuw boek ontstaan, rijk geïllustreerd

en mooi uitgegeven. Het boek steekt gunstig af bij tal van andere geschiedenisboeken over dorpen in onze regio. Van harte aanbevolen.

W. van Nimwegen

265 jaar Geschiedenis van Achterveld. Uit de kranten, 1700–1965.

Uitgave in eigen beheer, 2011. € 19,95

Achterveld is niet erg oud maar het dorp heeft nu een mooie bronnenpublicatie van zijn geschiedenis. Het dorp heeft een heel eigen karakter en ligt nu geheel in de gemeente Leusden, maar lag vroeger ook gedeeltelijk in de gemeente Barneveld. De tekst van het boek bestaat voor meer dan 95% uit kopieën van oude kranten. Deze afbeeldingen zijn aangevuld met ontelbaar veel oude foto's. Geen leesboek, maar toch boeiend. Heel nuttig als u iets wilt weten over het verleden van Achterveld.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

door Cas van der Kroon

Het kleine sterretje aan het firmament m.b.t. opslag van onze bibliotheek, zie ons blad nr. 2, april 2012, gaat misschien een beetje fonkelen. Samen met gemeentefunctionarissen (Amersfoort) worden de mogelijkheden bekeken voor opslag van onze boeken. Eventuele verdere sanering van het boekenbestand is niet uitgesloten. U wordt op de hoogte gehouden. Verder geen spannend nieuws.

Wij ontvingen vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Wie heeft per ongeluk nog in bezit:

Nr. 229.11 Nederlands repertorium voor familienamen NH A t/m L (1981)

Nr. 229.12 Nederlands repertorium voor familienamen NH M t/m Z (1981)

Gaarne retour aan de bibliothecaris G. G. M. van der Kroon, tel. 033-4942496.

Inhoudsopgave

Ten geleide	89
Colofon	89
Lezingen & Activiteiten	90
Ledenbestand	92
Van uw voorzitter	92
Valkuilen en zegeningen van DNA-onderzoek als hulpmiddel bij familieonderzoek	93
HISGIS, HISTorisch Geografisch Informatie Systeem	96
Stel je voor	98
Het oude kerkboekje van de familie Teves	98
Genealogie Teves	103
Het merkwaardige verhaal van mijn overgrootvader	108
Het bewogen leven van mijn overgrootmoeder Fredrika Waaijer	109
Verovering van een kaperschip in 1730	110
Maar geen middelen om ons in onze eerste behoeften te voorzien	112
Een mysterieuze geboorteakte	120
Social media en genealogie	123
Boekbesprekingen	124
Nieuws van de afdelingsbibliotheek	124

